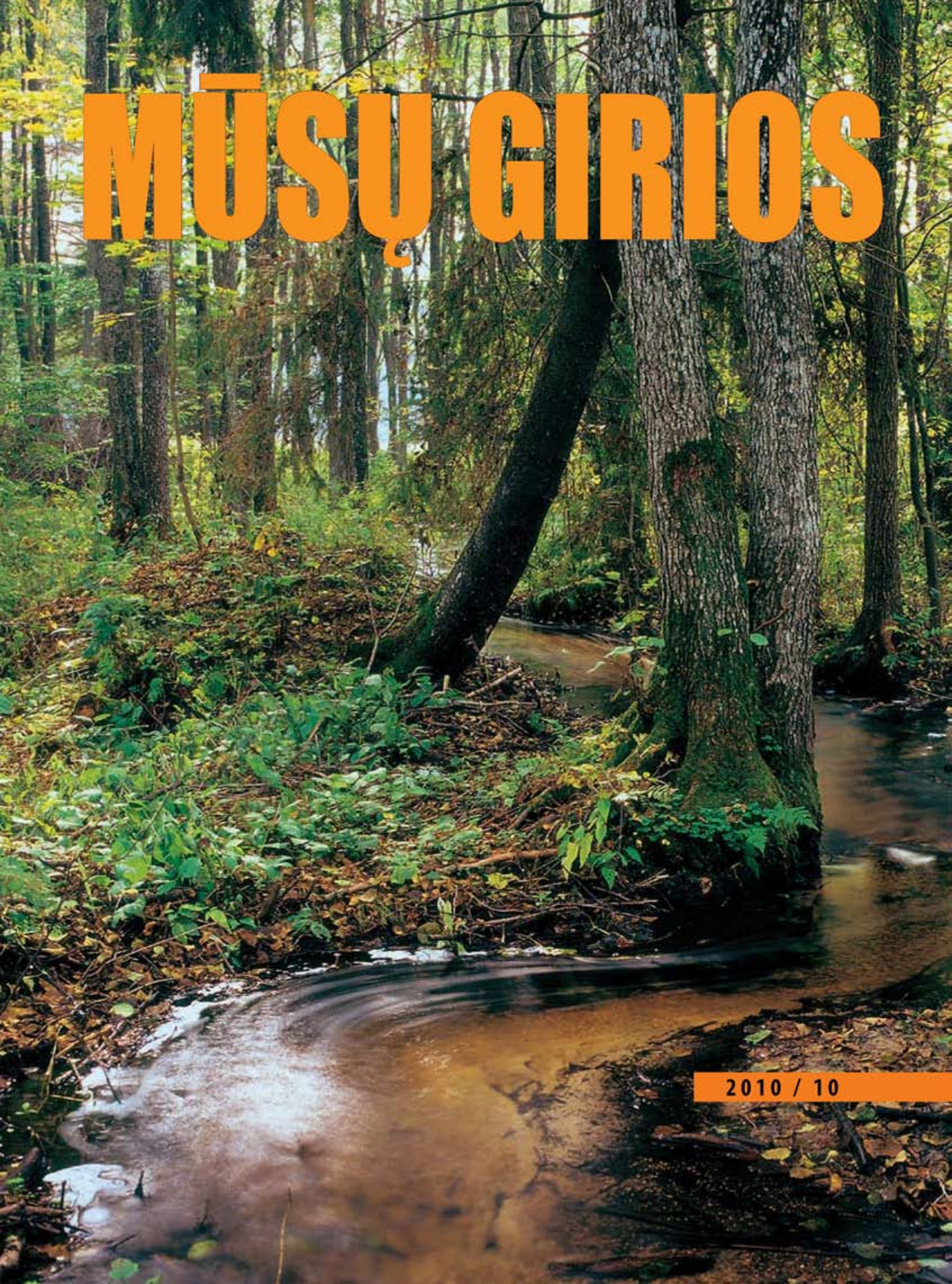

MŪSŲ GIRIOS

2010 / 10

Miškui skirtos diskinės akėčios

Darbinis ilgis 2,00 m 2,30 m 2,50 m
 Diskų skaičius 8 8 9
 Disko skersmuo (mm) 660 660/710/810 660/710/810
 Svoris 1875 kg 1930 kg 2060 kg
 Galingumas 110 AJ 130 AJ 150 AJ

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ
SĄJUNGOS ŽURNALAS

Leidžiamas nuo

1929 metų birželio

Indeksas 5057, su nuolaida – 5058

2010 m. spalį

Nr. 10 (750)

ISSN 1392-6829

Leidėjas –

Viešoji įstaiga „Mūsų Girios“

Tel.

(5) 275 20 47

Tel./faks.

(5) 275 48 28

El. paštas:

info@musu-girios.lt

Adresas:

A. Juozapavičiaus g. 10a

LT-09311 Vilnius

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius
(pirmininkas),

Raimondas Juzikis,

Andrius Kuliešis,

Romas Kupstaitis,

Vyngantas Mierkis,

Remigijus Ozolinčius,

Edvardas Riepšas,

Benjaminas Sakalauskas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. (5) 275 20 47,

mob. tel. (8–687) 10616;

el. paštas: rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10614;

el. paštas: vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Rečiūnienė

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10609;

el. paštas: jurate.r@musu-girios.lt

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 1970 egz.

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys

Kaina 11 Lt, su nuolaida 7,50 Lt

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Kronika	2
Aktualijos	4
Galimų pertvarkų nauda ir grėsmės	4
V. TREPĖNAITIS. Baltijos šalių miškininkų 20-ojoje konferencijoje	6
Kuo susirūpinę girininkai	9
J. REČIŪNIENĖ. Profsąjungos – demokratiškos ir solidarios visuomenės garantas	10
Parodoje „Spendimų ratas 2010“	12
Miškininkystė	13
Miškotyros mokslo pristatymas Girionyse	13
Saugomos teritorijos	14
V. KUNGYS. Apie senųjų parkų atgaivinimą	14
Urėdijose	16
V. TREPĖNAITIS. Laukia atkūrimo darbai	16
J. REČIŪNIENĖ. Nauda valstybei ir žmogui, neskriaudžiant gamtos	18
R. RUTKAUSKAS. Apžvelgtas 90-mečio kelias	20
A. KULIEŠIS. Bendramokslių susitikimas	21
Privatūs miškai	23
N. KUPSTAITIS. Nauji leidiniai miško savininkams	23
V. VASILIAUSKAS. Patarimai tvarkantiems pažeistus miškus	24
Mokymas	28
A. JURKONIS. KMAI kolegijos studentui – pasaulio auksas	28
Medžioklė	30
L. BALTRŪNAITĖ, L. BALČIAUSKAS. Vilkai – mutantai: mitas sugriautas	30
Miškas ir visuomenė	33
Nauji leidiniai	35
Išėję negrįžti	35
Datos	36

KRONIKA

Rugsėjo 30 – spalio 1 d. Briuselyje vyko **Europos valstybinių miškų valdytojų forumo „EUSTAFOR“ sesija**. Joje dalyvavo Dubravos EMMU miškų urėdas K. Šakūnas ir Švenčionių miškų urėdijos miškų urėdas N. Jotautas. Konferenciją atidarė „EUSTAFOR“ prezidentas P. O. Drege (Prancūzija). Pranešimus skaitė Austrijos, Vokietijos, Švedijos atstovai. Apibendrinant pranešimų išsakyta mintis, biologinės įvairovės išsaugojimas bei gausinimas yra vienas iš pagrindinių Europos valstybinių miškų valdytojų uždavinių. Diskusijose akcentuota, kad brangstant bei senkant energijos ištekliais, miškininkai gali padidinti medienos išteklius išsaugodami bioįvairovę. „EUSTAFOR“ vykduojantis direktorius M. Lindel pabrėžė, kad būtina ieškoti sutarimo tarp medienos pramonės bei žaliųjų judėjimų. Miškas turi atlikti socialines – ekonomines ir aplinkosaugines funkcijas. Pastebėtina, kad Europos valstybių kontekste Lietuvos valstybinių miškų sektorius nenušileidžia, o kai kur ir lenkia ES senbuves.

Spalio 5 d. aplinkos ministras G. Kazlauskas susitiko su buvusiais miškų žinybos vadovais ir mokslininkais, kurie pateikė siūlymus dėl miškų ūkio ateities ir valstybinių miškų valdymo sistemos pertvarkos. Ministras į susitikimą pakvietė buvusį aplinkos apsaugos ministrą I. Lazdinį, buvusį miškų ministrą A. Vasiliauską, viceministrą A. Bruką bei buvusį LMI direktorių S. Karaziją, kurie atviru laišku kreipėsi į LR Prezidentę su siūlymais kardinaliai pertvarkyti Generalinę miškų urėdiją. Ministras informavo, kad Aplinkos ministerija yra pateikusi siūlymus Vyriausybei, kaip iš esmės nekeičiant pagrindinių teisės aktų ir išlaikant nusistovėjusį visoje Europoje vyraujantį kompleksinio miškininkavimo modelį, galima išspręsti ekonominius klausimus. 2009 m. pradėtas rinkti 5 proc. mokestis nuo miškų urėdijų apyvartos (pajamų) patenka tiesiai į biudžetą, todėl, Finansų ministerijos nuomone, paprasčiausias kelias – padidinti tarifą iki 10 proc. Didinti medienos pardavimo apimtį iki 4 mln. ktm per metus, kad apyvarta siektų 0,5 mlrd., o mokesčiai – 50 mln. Lt. AM skaičiavimais, kitais metais įgyvendinus siūlomas priemones, biudžetas bus papildytas iki 70 mln. Lt. Urėdijų valdomą turtą reikia inventorizuoti ir atsikvėpti, ko šiuo metu veiklai nereikia. Ministras akcentavo, kad finansinius klausimus galima išspręsti neardant esamos sistemos. Mokslininkai siūlė apgalvoti pasirinktus metodus ir jų diferenciaciją, nes urėdijos yra skirtingos ir mokesčiai valstybei neturi būti visoms vienodas. Prof. A. Vasiliauskas kaip alternatyvą siūlė svarstyti vienos valstybės įmonės įkūrimą valstybiniuose miškuose.

Spalio 8 d. įsigaliojo LR aplinkos ministro įsakymas Nr. 836, kuriuo pratęsti **Miško sanitarinės apsaugos taisyklių taikymo supaprastinimai škvalo nuniokotuose rajonuose**. Iki gruodžio 31 d., Alytaus, Birštono, Ignalinos, Kaišiadorių, Kauno, Prienų, Šalčininkų, Švenčionių, Trakų, Varėnos ir Zarasų rajonų savivaldybėse, norint gauti leidimą plyniems sanitariniams kirtimams didesniame negu 1 ha plote, numatyto kirsti medyno ploto apžiūroje neturi dalyvauti Valstybinės miškų tarnybos įgaliotas specialistas. Jeigu kirtimas numatomas vėjo pažeistuose medynuose, nereikalingas medžių būklės įvertinimo žiniaraštis.

Spalio 8 d. Organizuotas **pasitarimas, kuriame apsvartytas Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų pakeitimų projektas**. Pasitarime dalyvavo Miškų departamento direktorius V. Vaičiūnas, Miškininkystės skyriaus vedėjas S. Žebrauskas, šio skyriaus vyr. specialistė Z. Bitvinskaitė, Privangių miškų skyriaus vedėjas N. Kupstaitis, LMSA pirmininkas A. Gaižutis, valdybos nariai V. Čaikauskas, S. Tirevičius. Diskusijose pasikeista nuomonėmis, apsvartytos pastabos bei siūlymai.

Spalio 12 d. Seimo Spaudos konferencijų salėje surengta spaudos konferencija, kurioje pristatytas **projektas, skirtas įamžinti Žalgirio mūšio 600-ąsias metines**, Nemenčinės miškuose iš skirtingų medžių rūšių suformavus užrašą „Žalgiris 600“. Spaudos konferencijoje dalyvavo Seimo narys P. Auštrevičius, generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas, Nemenčinės miškų urėdas E. Ryškus. Projekto „Žalgiris 600“ globėja – Seimo Pirmininkė I. Degutienė. Organizatoriai – Seimo Europos klubas, Generalinė miškų urėdija, Nemenčinės miškų urėdija. Renginio rėmėjai – Coca-Cola HBC Lietuva UAB, Vilniaus, Ukmergės, Ignalinos, Šalčininkų, Trakų miškų urėdijos, partneriai – Lietuvos kariuomenė.

Spalio 14 d. Alytaus miškų urėdijoje organizuotas **pasitarimas rugpjūtį praužusio škvalo padarinių šalies miškuose likvidavimui aptarti**. Jame dalyvavo Aplinkos ministerijos, Valstybinės miškų tarnybos, regionų aplinkos apsaugos departamentų, miškų urėdijų pareigūnai, LMSA atstovai. Pasitarime apžvelgta škvalo padarinių likvidavimo eiga, patirtis ir problemos, numatomos miško sanitarinės apsaugos priemonės pažeistuose miško plotuose, ES paramos teikiamos galimybės (plačiau – 16 p.).

Spalio 14-15 d. Briuselyje vyko **Europos Komisijos Nuolatinio miškų ūkio komiteto posėdis**. Jame dalyvavo Miškų departamento Miškų ūkio plėtros skyriaus vyriausiasis specialistas G. Jasinevičius.

Spalio 14-17 d. Transilvanijos universiteto Brašove (Rumunija) Miškininkystės ir miško inžinerijos fakultete vyko **Europos miškų fakultetų dekanų konferencija – susitikimas**, kuriame dalyvavo 24 fakultetų atstovai iš 17 šalių. LŽŪU Miškų ir ekologijos fakultetui atstovavo dekanas doc. E. Bartkevičius ir prodekanas R. Žalkauskas. Susitikimo metu aptarti konferencijos tikslai, absolventų įdarbinimo, miškininko profesijos įvaizdžio, bendradarbiavimo tyrimų srityse klausimai, pasidalinta universitetinių miškininkystės studijų organizavimo patirtimi. Tuo pat metu vyko ir **tarptautinis mokslinis simpoziumas „Miškas ir darnus vystymasis“**, kuriame pranešimus įvairia tematika sekcijose pristatė 14 LŽŪU Miškų ir ekologijos fakulteto dėstytojų ir doktorantų.

Spalio 15 d. Anykščiuose (J. Biliūno g. 55) **atidarytas Anykščių regioninio parko Lankytojų centras**, įrengtas ES paramos ir valstybės biudžeto lėšomis. Jis įkurdintas rekonstruotame buvusios mokyklos pastate. Čia pateikiama informacija apie parko pažintinius pėsčiųjų ir dviračių ta-

VACLOVO TREPENAIČIO nuotrauka

kus, vandens trasas, poilsia vietas, gamtos ir kultūros paveldo vertybes.

Spalio 20 d. Lietuvos Respublikos Seime generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas pristatė pranešimą „Valstybiniai miškai. Rezultatai. Aktualijos. Perspektyvos.“

Spalio 20 d. Vyriausybės pasitarime aplinkos ministras G. Kazlauskas pateikė siūlymus, numatančius padidinti 2011 m. kirtimus valstybiniuose miškuose iki 4,5 mln. m³ medienos – beveik 900 tūkst. m³ daugiau negu šiemet ir taip papildyti valstybės biudžetą. Vyriausybė pritarė, kad miškų

urėdijos kitais metais galėtų kirsti iš rezervuotų nuosavybei grąžinti miškų.

Spalio 22–23 d. Latvijoje AB „Latvijos valstybiniai miškai“ informaciniame centre „Mežmaja“ (netoli Talsi miestelio) vyko **Baltijos šalių universitetų Miškų fakultetų dėstytojų konferencija „Universitetinės miškininkystės studijos Baltijos šalyse, bendradarbiavimas su miškų sektoriu-mi“**, kurioje dalyvavo ir LŽŪU Miškų ir ekologijos fakulteto delegacija. Konferencijoje diskutuota apie miškų sektoriaus būklę ekonominės krizės kontekste; universitetinės miškininkystės studijas ir ryšį su miš-

ko įmonėmis; studentų profesinės veiklos praktikos organizavimą.

***LR Seimo valdyba** Aplinkos apsaugos komiteto siūlymu **sudarė darbo grupę Miškų įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti** (vadovas – J. Šimėnas, sekretorė – V. Katinaitė, nariai: D. Bekintienė, B. Bradauskas, A. Endzinas, S. Giedraitis, E. Pupinis, A. Salamakinas, R. Sinkevičius, J. Urbanavičius). Darbo grupei pavesta išnagrinėti pateiktą Miškų įstatymo pakeitimo įstatymų projektus ir pateikti Seimo valdybai šio įstatymo pakeitimo įstatymo projektą iki šių metų gruodžio 1 d.

LPKTS Valdyba

J. E. Lietuvos Respublikos Prezidentei D. Grybauskaitei
Lietuvos Respublikos Seimo TS–LKD frakcijai
Aplinkos ministrui G. Kazlauskui

ATVIRAS LAIŠKAS

Dėl bandymų valstybinius miškus atiduoti užsienio finansinėms grupuotėms

2010 09 18

Kaunas

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (LPKTS) yra labai susirūpinusi dėl besikartojančių grupės miškininkų – lobistų bandymų paveikti Lietuvos Respublikos Seimą ir Vyriausybę, kad valstybiniai miškai būtų perduoti užsienio (galimai švedų) finansų grupuotėms, kaip tai buvo padaryta Estijoje ir Latvijoje.

Kiek mums yra žinoma, tiek Estijos, tiek Latvijos visuomenės tais sandoriais nusivylusios, nes akivaizdžiai pamatė daug jų nacionalinio turto – miškų – barbariško naikinimo atvejų. Manome, kad pasidavus lobistų gundymams trumpalaikė nauda, ir Lietuvos miškams kiltų realus naikinimo pavojus, nes verslui rūpi ne nacionalinio turto puoselėjimas ir jo gausinimas, bet pelnas.

Šių metų pavasarį Seimas priėmė rezoliuciją, draudžiančią privatizuoti ar kitokiais būdais perduoti privačiam verslui valstybinius miškus. LPKTS sveikina šią rezoliuciją ir dėkoja jos rengėjams. Tačiau lobistai nesiliauja. Dabar jie rašo skundus Lietuvos Prezidentei ir Vyriausybei, be jokių faktų ar argumentų kaltindami Generalinę miškų urėdiją ir jos vadovą neūkiškumu ir valstybės turto švaistymu. Tų argumentų tiesiog nėra. Gaila, kad kai kurios žiniasklaidos priemonės tokius šmeižtus neatsakingai platina visuomenei.

Manome, kad taip elgiamasi dėl to, jog Generalinė miškų urėdija ir jos vadovas visada nuosekliai priešinosi valstybinių miškų privatizavimo „idėjoms“. Mums yra žinoma, kad aktyviausi skundų rašytojai yra tie miškininkai, kurių sūnūs dalyvauja švedų privataus kapitalo atstovų lobistinėje veikloje, siekiant privatizuoti Lietuvos valstybinius miškus. Galbūt didžiausias kliuvinys jų kelyje yra Generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas, todėl siekiama jį nušalinti.

LPKTS nuo seno pažįsta buvusį Sibiro tremtinį Benjamina Sakalauską, neabejoja jo sąžiningumu ir pilietišku pareiškimu bei prašo J.E. Lietuvos Respublikos Prezidentę, Aplinkos ministrą ir Lietuvos Respublikos Seimo TS–LKD frakciją nekreipti dėmesio į destruktivius skundus ir neargumentuotus šmeižtus bei saugoti Lietuvos miškų valstybinį statusą.

LMS Lietuvos girininkų bendrija

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui
Lietuvos Respublikos Aplinkos ministrui

ATVIRAS LAIŠKAS

Dėl valstybinių miškų ateities

2010 10 11

Mes, Lietuvos valstybinių miškų girininkai, savo gyvenimą ir darbinę veiklą glaudžiai susieję su mišku, sunerimę stebime atvirus ir paslėptus ketinimus reformuoti sėkmingai funkcionuojančią miškų žinybą.

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, tai jau ne pirmas kartas, kai kėsiamasi į šį didžiulį vis dar visai tautai priklausančią turtą. Buvo ir dar tebebandoma Lietuvos valstybinius miškus paversti pigios žaliavos šaltiniu. Už šių ketinimų stovi Skandinavijos miško pramonės kompanijos, kurioms talkininkauja keletas materialiai suinteresuotų valdininkų ir miškininkų. Atpažįstame šių ketinimų vykdytojų braižą. Jiems pavyko tą padaryti Latvijoje, beje, pačių latvių rankomis. Šiandien Latvijos miškuose padėtis tragiška, o latvių valdžios ketinimai ištaisyti padarytas lemtingas klaidas atrodo beviltiški. Tarptautinio miško tvarkymo sertifikato FSC sustabdymas AB Latvijos valsts meži (Latvijos valstybiniai miškai) yra dėsningas kelių pastarųjų metų miško tvarkymo politikos Latvijoje rezultatas.

Toks ar panašus miškų tvarkymo modelis šiandien peršamas ir Lietuvai. Mes matome, kad klaninėms grupuotėms pavyko deformuoti aukščiausias valdžios institucijas, o tikroji objektyvi informacija apie esamą padėtį nepasiekiamo. Siūlymai atsakyti kompleksinio ūkininkavimo valstybiniuose miškuose ir komercinės veiklą perduoti į privačias rankas reikštų, kad į mišką niekada negrįš tos lėšos, kurios šiandien į jį grįžta privaloma tvarka. Mes tikrai žinome, kas gresia Lietuvos valstybiškai miškams, jei jie bus privatizuoti ar taps užstatu.

Miškų sistemos tariai reformatoriai, siekdami savo tikslų, seniai pradėjo puolamąją šmeižto kampaniją prieš Generalinę miškų urėdiją ir jos vadovą, nuosekliai ir kryptingai kovojantį už kompleksinio miškų ūkininkavimo išsaugojimą. Mes, Lietuvos girininkai, didžiudami nuo seno pelnytu vietos žmonių autoritetu, padarysime viską, kad visuomenė sužinotų, kokie yra tikrieji šių sumanytų reformų interesai ir tikslai.

Ištisus šimtmečius miškininkų prižiūrimam ir puoselėjamam mūsų visų gamtos turtui – miškui – gali nepataisomai pakenkti šiandien padarytos klaidos ir neapgalvoti, drastiški sprendimai.

Girininkų bendrijos ir Girininkų veteranų vardu
Girininkų bendrijos tarybos pirmininkas

RAIMONDAS JUZIKIS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei
Irenai Degutienei

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Andriui Kubiliui

Aplinkos ministrui Gediminui Kazlauskui

Generaliniam miškų urėdui
Benjaminui Sakalauskui

Lietuvos miškininkų sąjungos
skyrių pirmininkams

PAREIŠKIMAS

Pastarasis laikotarpis yra labai svarbus visam valstybinių miškų sektoriui. Nuo šiuo metu priimamų sprendimų, visos miškininkų bendruomenės susitelkimo priklausys Lietuvos miškų, kaip nacionalinio turto, ateitis, jų galimybės tenkinti ekologines, ekonomines ir socialines visuomenės reikmes.

Siekiant toliau efektyvinti valstybinių miškų sektoriaus veiklą, ieškoma optimalių sprendimų, kaip tobulinti valstybinių miškų valdymą ir gerinti miškų naudojimą, teikiami įvairūs reorganizavimo variantai. Kiekvienas pateiktas siūlymas, kiekviena išsakyta mintis yra reikalinga ir svarbi, tačiau ji turi būti pagrįsta, naudinga tiek ekonominiu, tiek socialiniu aspektais. Visi teikiami siūlymai turi būti išanalizuoti, aptarti daugelio specialistų, nes priimti klaidingi sprendimai gali turėti nepataisomų pasekmių miškams ir jų atliekamoms funkcijoms.

Lietuvos miškininkų sąjungos prezidiumo nuomone, pastaruoju metu tam tikra tarp pačių miškininkų atsiradusi priešprieša igavo nepriimtinas formas. Užuo diskutavus, rašomi atvirieji laišakai, daromi vieši pareiškimai, kuriuose pereinama prie asmeninių įžeidinėjimų. Manome, kad tokie emocingi ir neapgalvoti veiksmai skatina tarpusavio nepasitikėjimą, visiškai be reikalo kelia įtampą, daro žalą miškininkų profesijos prestižui ir didina galimybę, kad bus priimti klaidingi sprendimai, galintys padaryti nepataisomą žalą Lietuvos valstybiniam miškams.

Įvairiausių formų atakas prieš šalies valstybinį miško ūkį dažniausiai atremia Generalinė miškų urėdija, todėl pritariame Generalinės miškų urėdijos ir jos vadovo B. Sakalausko veiklai stiprinant miško ūkio ekonominį gyvybingumą, kurio dėka valstybės įmonės miškų urėdijos per visą Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį (net visuotinės krizės metu) dirbo stabiliai ir pelningai, vykdydamos visas kompleksiniam miškų ūkiui keliamas užduotis.

Prezidiumo vardu – LMS prezidentas

EDMUNDAS BARTKEVIČIUS

Galimų pertvarkų nauda ir grėsmės

Valstybinių miškų sektoriuje dirbantys miškininkai jau beveik priprato prie pastaraisiais metais nuolat jiems metamų nepagrįstų ir tendencingų kaltinimų. Tai akivaizdžiai matėme iš sistemingai besikartojančių straipsnių ar žinučių šalies žiniasklaidoje. Ir valdžios institucijos, siekdamos visokiais būdais lopyti skylėtą šalies biudžetą, karštingai ieškodamos kelių, kaip prasimanyti pinigų, taip pat ėmė priekaištauti miškų urėdijoms dėl neefektyvios jų ūkinės veiklos, nors pastarosios sėkmingai įveikė krizės laikotarpį. Tam tikslui pateikiami įvairūs kitų šalių miškų ūkio valdymo modeliai, kurių pagrindu norima reformuoti žinybą. Ir nors visuomenei pristatyta holdingo „Visuomis“ sukūrimo koncepcija susilaukė kai kurių šalies politikų bei žinomų ekonomikos ekspertų neigiamo vertinimo, vienaip ar kitaip bus siekiama iš valstybės įmonių (tarp jų – ir iš miškų urėdijų) ūkinės veiklos gauti didesnės ekonominės grąžos. Todėl galbūt ateinančių metų Vyriausybės planuose ir numatyta iki 1 mln. m³ padidinti miško kirtimų apimtį. Numatytų priemonių dėka ateinančiais metais žadama biudžetą papildyti apie 70 mln. litų (24 mln. litų daugiau negu šiemet). Privalėdamos sumokėti į biudžetą daugiau lėšų įvairių mokesčių pavidalu, miškų urėdijos bus priverstos ne tik didinti kertamos medienos kiekį, bet dar iš dalies sumažinti kai kuriuos privalomuosius miško darbus, apkarpyti kitas išlaidas. Ypač didelis krūvis laukia tų miškų urėdijų, kurių administruojamus miškus rugpjūtį nusiaubė praūžusi audra. Sunku įsivaizduoti, kaip dabartinėmis pajėgomis reikės suintensyvinti miškų urėdijų darbą, juolab, kad jau dabar kai kuriose miško ruošos įmonėse katastrofiškai trūksta darbininkų.

Norėdami skaitytojams sudaryti pilnesnį vaizdą apie valstybinių miškų valdytojų ūkinės veiklos kryptis pateikiame generalinio miškų urėdo Benjaminio Sakalausko skaityto pranešimo „Valstybiniai miškai. Rezultatai. Aktualijos. Perspektyvos.“ šių metų spalio 20 dieną LR Seime kai kuriuos akcentus.

Valstybinių miškų sektoriaus aktualijos

1. Miškingumo didinimas dėl nebaigtos žemės reformos miškų urėdijoms neperduodamos žemės ūkiui nenaudojamos laisvos valstybinės žemės fondo žemės, kurios galėtų būti apželdintos mišku. Dėl to miškų urėdijoms trūksta žemių Lietuvos miškingumo didinimo programoje numatytoms miškų įveisimo apimtims vykdyti.
2. Dėl užsitęsusių žemės reformos 268 tūkst. ha miškų yra rezervuoti nuosavybės teisės atstatymui. Jų apsaugą ir priežiūrą vykdo miškų urėdijos, tačiau miško išteklų naudojimas nevykdomas. Dėl to šalies medienos pramonė netenka per 800 tūkst. m³ medienos.
3. Dėl valstybės biudžeto finansavimo stokos sustojo valstybinių miškų teisinės registracijos darbai, kurie pabrango net 100 kartų, todėl šių darbų užbaigimui reikia apie 40 mln. Lt.
4. Dėl neišspręstų finansavimo klausimų nevyksta Bendros centralizuotos miškų urėdijų informacinės sistemos kūrimas.
5. Valstybinių miškų sektorius galėtų parduoti energetinėms reikmėms apie 250 tūkst. m³ miško kirtimo atliekų. Tačiau 2009 m. nupirka tik 77 tūkst. m³, o 2010 m. prognozė – 90 tūkst. m³.

Numatomų įgyvendinti priemonių ekonominis rezultatas

1. Valstybinių miškų sektoriaus mokesčiai į valstybės biudžetą (dividendai) padidėtų 53 mln. litų (nuo 46 mln. litų iki 99 mln. litų). Iš jų:
 - dėl miško kirtimo apimčių padidėjimo – 11,4 mln. litų;
 - dėl miškų atkūrimo ir tvarkymo bei viešųjų paslaugų išlaidų sumažinimo – 8 mln. litų;
 - dėl pelno mokesčio tarifo padidinimo iki 50 % – 14 mln. litų;
 - dėl privalomųjų atskaitymų į valstybės biudžetą bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms tenkinti padidinimo iki 10 % -19 mln. litų;
 - dėl minimalaus privalomo pasiekti 5 proc. pelningumo – 0,6 mln. litų.
2. Valstybės biudžeto 2011 m. projekte numatomos pajamos iš valstybinių miškų sektoriaus 70 mln. Lt būtų pasiektos ir sudarytų 71 mln. litų:

- iš privalomųjų atskaitymų į valstybės biudžetą bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms tenkinti – 45 mln. litų;
- iš pelno mokesčio padidėjimo, lyginant su 2010 m. prognoze, – 26 mln. litų.

Veiklos valdymo ir efektyvumo didinimo perspektyvos

1. Priemonės valstybinių miškų plotams didinti, tolygiam, nepertraukiamam ir racionaliam miško išteklių naudojimui užtikrinti ir medienos biomasės, naudojamos energijos gamybai, apimtims didinti.

1.1. Valstybinių miškų sistemoje kasmet įveisti ne mažiau kaip po 1 tūkst. ha naujų miškų žemės ūkiui netinkamuose ir nenaudojamuose žemės plotuose.

1.2. Padidinti 500 ha minkštųjų lapuočių (drebulės, beržo, juodalksnio) medynų pagrindinių kirtimų ekvivalentinį plotą 5–10 metų laikotarpiui, tuo pačiu uždraudžiant kirsti tik ką pasiekusius kirtimo amžių medynus.

1.3 Miškų urėdijoms perduoti valdyti, tvarkyti ir naudoti patikėjimo teise 110 tūkst. ha nuosavybės teisėmis atstatyti rezervuotų miškų. Šiuose miškuose pasiekti miško naudojimo apimtys apie 500 tūkst. m³ medienos.

Tokiu būdu bendros metinės kirtimų apimtys valstybinės reikšmės miškuose galėtų padidėti 850 tūkst. m³ – nuo 3,65 iki 4,5 mln. m³.

1.4. Medienos biomasės, naudojamos energijos gamybai, metines paruošimo apimtys padidinti iki 0,5 mln. m³.

2. Priemonės valstybinių miškų sektoriaus viešumui ir skaidrumui didinti.

2.1. Įsteigti valstybinio miškų ūkio (miškų urėdijų) valdymo organą – valdybą (tarybą). Ji svarstytų ir tvirtintų perspektyvinius ir metinius valstybinio miškų ūkio veiklos strateginius planus, rodiklius bei jų įvykdymo ataskaitas, teiktų išvadas ir siūlymus dėl miškų urėdijų veiklos rezultatų ir miškų urėdijų vadovų atitikimo užimamoms pareigoms. Į jos sudėtį galėtų būti įtraukti Aplinkos, Finansų, Žemės ūkio, Ūkio ministerijų ir kitų institucijų atstovai, profesionalūs vadybininkai. Šios priemonės įgyvendinimui būtina padaryti atitinkamas pataisas Valstybės ir savivaldybių įmonių įstatyme.

2.2. Valstybinių miškų sektoriaus perspektyvinius ir metinius planus bei įvykdymo rezultatus skelbti viešai (specialiuose leidiniuose, interneto svetainėse ir pan.).

2.3. Parengti ir įgyvendinti miškų urėdijų veiklos apskaitos metodiką, pagal kurią miškų urėdijų išlaidos veiklai duodančiai pajamas ir miškų urėdijų išlaidos viešosioms paslaugoms būtų apskaitomos atskirose sąskaitose.

3. Priemonės valstybinių miškų sektoriaus valdomo turto, o taip pat šio turto generuojamai gražai didinti.

3.1. Valstybinių miškų sektoriaus veiklos vertinimui įvesti kompleksinį veiklos vertinimo rodiklį, apimančią miško vertės pokyčius bei veiklos pelningumą.

3.2. Parengti ir patvirtinti miškų urėdijų valdomo turto vertės didinimo, turto generuojamos gražos bei pelningumo rodiklius, siekiant užtikrinti efektyvų valstybės turto valdymą ir naudojimą.

3.3. Centralizuoti dalį miškų urėdijų funkcijų Generalinėje miškų urėdijoje:

- vieningos IT sistemos sukūrimas ir palaikymas;
- vidaus audito vykdymas;
- vieningos prekybos apvalija mediena elektroninės sistemos sukūrimas ir prekybos organizavimas;
- viešųjų pirkimų, kuriuos racionaliausia vykdyti centralizuotai, o ne atskirų miškų urėdijų mastu, organizavimas.

3.4. Nustatyti VĮ miškų urėdijoms 5% dydžio minimalią privalomą pelno normą.

4. Priemonės valstybinių miškų sektoriaus mokamiems mokesčiams (dividendams) į valstybės biudžetą didinti.

4.1. Pelno mokesčio tarifą padidinti nuo 15 iki 50 procentų.

4.2. Peržiūrėti miškų urėdijoms tvirtinamų miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų privalomųjų normų nustatymo principus ir nuostatas tikslu sugrupuoti šias normas į privalomas, siekiant atkurti iškirštus medynus, užtikrinti visų valstybinių miškų apsaugą ir tvarkymą, bei normas, kurių realizavimas galėtų būti sprendžiamas atsižvelgiant į šalies ir valstybinių miškų sektoriaus ekonominę būklę (investicijos į kelius, rekreacijos ar kitus miško infrastruktūros objektus, valstybinės reikšmės miškų teisinę registraciją ir kt.).

Grėsmės Lietuvos miškų ūkio vystymuisi priėmus sprendimus miškų urėdijoms ženkliai padidinti atskaitymus į valstybės biudžetą nuo pajamų už žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką

– Daugumos miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų nevykdymas išbalansuotų miško ekonominių, ekologinių ir socialinių funkcijų vykdymą, kas iš karto lemtų tarptautinių FSC miškų tvarkymo sertifikatų miškų urėdijoms suspendavimus. Šių dokumentų praradimai užkirstų kelią prekiauti sertifikuota miško produkcija, todėl medienos perdėbimo įmonės, savo veikloje įdiegusios gamybos grandies sertifikavimo reikalavimus, nutrauktų veiklą Lietuvoje, taip dar labiau padidintų nedarbą šalyje.

– Privatių miškų savininkai nebeturėtų galimybių įsigyti miško sodmenų ne tik iškirstų miškų atkūrimui, bet ir naujų miškų įveisimui. Dėl to būtų neišsivinta ženkli Europos Sąjungos finansinė parama, nevykdoma Lietuvos miškingumo didinimo programa.

– Neužtikrinus aplinkosauginių objektų tvarkymo Europinės svarbos saugomų teritorijų tinkle Natura 2000, **Lietuvai būtų pradėtos taikyti ES Komisijos sankcijos.**

– Panašus miškų ūkio pajamų apmokestinimo principas, ES didžiausią dalį (15proc.) iki šiol moka Estija (jų valstybinių miškų įmonė – RMK).

VĮ miškų urėdijų pertvarkymo į akcines bendroves prielaidos ir pasekmės

– **Akcinės bendrovės neturi teisės patikėjimo teise valdyti valstybinės reikšmės miškų.**

– Akcinėms bendrovėms negali būti deleguotos viešojo administravimo funkcijos – visų miškų priešgaisrinė apsauga; miško kelių, kuriais naudojasi ne tik medienos ruošos verslu užsiimančios įmonės, bet ir visa visuomenė, tiesimas ir remontas; visuomenės poreikio tenkinimui įrengtų rekreacinių objektų priežiūra, aplinkosauginių objektų įrengimas ir priežiūra; valstybinių miškų pareigūnų vykdomos funkcijos ir kitos. Šiuo metu valstybinių miškų pareigūnų vykdomas funkcijas įgyvendina 1470 valstybinių miškų pareigūnų ir tai užtikrina tinkamą ir savalaikę valstybinės reikšmės miškų apsaugos prevenciją bei kontrolę.

– **Akcinėms bendrovėms nekeliami uždaviniai tenkinti viešuosius interesus ir vykdyti kitą veiklą, siekiant teikti viešąsias paslaugas.**

– Jau 2006 metais buvo viešai pripažinta, kad Vyriausybės kanceliarijos valdomų valstybės įmonių, kurios vėliau tapo akcinėmis bendrovėmis, veikla prarado turėtą skaidrumą, o jų valdomas valstybės turtas balansuoja ant privatizavimo ribos.

– **Akcinių bendrovių darbuotojai negali vykdyti valstybinių miškų pareigūnų funkcijų.**

– Valstybės įmonių veikla visapusiškai ir detalai reglamentuota teisės aktais. Jie numato valstybės įmonėms valdyti patikėjimo teise valstybinės reikšmės miškus, jų priežiūrą ir išsaugojimą.

– Akcinės bendrovės yra savarankiškos valdomo turto atžvilgiu – valstybė valdo tik jai priklausančią akcijų dalį.

Baltijos šalių miškininkų XX-ojoje konferencijoje

Tradicinė Baltijos šalių miškininkų sąjungų jau 20-oji konferencija šiemet rugsėjo 10–11 d. organizuota Šiaurės Estijoje, netoli Narvos esančiame kurortiniame pajūrio miestelyje Narva – Joesuu. Joje iš Lietuvos dalyvavo 14-kos miškininkų grupė, vadovaujama LMS prezidento doc. Edmundo Bartkevičiaus.

Jau ilgokoje pirmos dienos kelionėje, pervažius nuo Kauno iki Narvos beveik tris Baltijos šalis, iš pro autobuso langą matytų pakelės miškų buvo galima palyginti, kaip kiekvienoje šalyje jie tvarkomi, kertami, atkuriami miškai, kiek juos palietė rugpjūčio vėtros.

Konferencijoje apžvelgti miškų sausinimo, kelių tiesimo mastai ir ypatumai trijose Baltijos šalyse bei miškų melioracijos įtaka medynų prieaugiui, našumui ir ekosistemoms.

Po konferencijos surengta išvyka į Hanzos danų pirklių XIII a. pradžioje prie Narvos upės įkurtą miestą, kurį vėliau valdė švedai, vokiečiai, rusai. Dabar Narva – pasienio miestas tarp Estijos ir Rusijos valstybių. Įkopus į restauruotus gynybinės Hermano pilies bokštus, atsivėrė ir kitapus Narvos upės rusų kuniškių pastatyto Ivangorodo tvirtovės (estiškai Jaanilin) panorama.

Visus konferencijos dalyvius dar labiau suartino tradicinėje vakaronėje latvių delegacijos iniciatyva prisiminti prieš 20 metų vykę politiniai pokyčiai,

atvedę mūsų šalį į nepriklausomybės atkūrimą; kartu sudainuota trimis kalbomis bendro „Baltijos kelio“ himnu tapusi B. Rezniks daina „Bunda jau Baltija“. Delegacijos pasikeitė suvenyrais, miškininkystės leidiniais, kolegiskose diskusijose aptarė rūpimus klausimus.

Tikslinis šlapžemių miškų sausinimas ir medienos išvežimo kelių tiesimas

Kamanų valstybinio gamtinio rezervato ekologas dr. Vaidotas Grigaliūnas perskaitė kartu su prof. Juozu Rusecku parengtą pranešimą „Miškų sausinimas Lietuvoje“. Jame pažymėta, kad perteklinio drėgnumo, pelkėtuose miškuose, tikintis geresnio medynų prieaugio bei rengiant medienos išvežimo kelių, buvo iškasta 15 500 km griovių, jais nusausta 380 tūkst. ha miškų. Sausinimo griovių tinklas Lietuvos miškuose yra retesnis negu Estijoje ar Latvijoje (jo tankumas – 40 m/ha, Estijoje – 77 m/ha, Latvijoje – 82 m/ha). Šių šalių pranešėjų pateiktais duomenimis, Latvijoje apie 361 tūkst. ha miškų buvo įrengtos sausinimo sistemos, Estijoje – apie 470 tūkst. ha. Lietuvos miškuose, pasak dr. V. Grigaliūno, pagal griovių veikimo trukmės normatyvus, sausinimo sistemų susidėvėjimas jau siekia 88 proc., jas būtina rekonstruoti. Dėl svyruojančio vandens lygio

metų eigoje sausinimo sistemas reikėtų tobulinti: įrengti dumblo nusėdintuvus, reguliuojamas užtvargas ir kitus hidrotechninius įrenginius, suderinti ekonomines, ekologines ir socialines miško funkcijas.

Konferencijoje įvardinta, kad statistškai 100 ha miškų Estijoje tenka po 1,1–1,2 km, Latvijoje – iki 1,5 km, Lietuvoje – apie 2,4 km kelių.

Pasak AB „Latvijos valstybiniai miškai“ atstovo Martinš Gūtmanio, Latvijos valstybiniuose miškuose 2008 m. atlikta esamo medynų sausinimo ir kelių tinklo inventorizacija, sudarytos perspektyvinės jų rekonstrukcijos ir naujų kelių įrengimo schemos. Pvz., Latvijoje pastaraisiais metais planuota rekonstruoti sausinimo sistemas iki 30 tūkst. ha miškų bei apie 700 km miško kelių. Tačiau dėl lėšų stygiaus užmojai sumažėjo perpus. Latviams įrengti 1 km miško kelio kainuoja per 30 tūkst. eurų. Praktiškai šlapžemių miškų sausinimas ir naujų kelių tiesimas projektuojamas ir vykdomas tik tuose miškų masyvuose, kur susikaupe daug brandžių kertamų medynų ir nėra tinkamų kelių medienai išvežti. AB „Latvijos valstybiniai miškai“ turi prisidėti lėšomis prie savivaldybės priskirtų kelių remonto ir renovacijos, nes šie keliai taip pat intensyviai naudojami gabenant medieną (kasmet pervežama iki 8 mln. m³). Kelių

Lietuvos miškininkų delegacija Narvoje, prie Hermano pilies

reikmėms naudojamos ir lėšos, gautos už parduotas durpes.

Estijos valstybinės miškų tarnybos (RMK) atstovas Tiit Timberg informavo, kad per pastarąjį dešimtmetį panaši situacija susidarė ir Estijos valstybiniuose miškuose. RMK planavo 15 tūkst. ha plote renovuoti senas sausinimo sistemas, apie 400 km rekonstruoti ar įrengti naujų miško kelių (RMK pavaldume yra apie 8400 km miško kelių). Šiems darbams planuota vien šiemet skirti apie 9,62 mln. eurų. Bet ekonominė krizė, 20-30 proc. padidėję rangos darbų įkainiai taip pat gerokai sulėtino šių darbų tempus.

Šiaurės Estijos miškuose keliams tiesti naudojamos degių skalūnų gavybos atliekos – dolomitinės uolienos. Tai gerokai atpigina kelių tiesimo kaštus. Rekonstravus miške sausinimo griovius, ant pagriovių supiltos grūntinės kelio sankasos tiesiama geotekstilinė danga, ant jos pilamas iki 40 cm storio dolomitinės skaldos sluoksniu. Iš plastikinių vamzdžių po kelio danga įrengiamos pralaidos. Tokie miško keliai nėra platūs, todėl prie kvartalinių linijų, kitose vietose įrengiamos stovėjimo, prasilenkimo aikštelės. Jos taip pat padengiamos smulkintų dolomitų skalda.

Lietuvos miškininkai informavo, kad mūsų valstybiniuose miškuose yra apie 24 tūkst. km vietinės reikšmės vidaus kelių. Iki sunkmečio miškų urėdijos savo lėšomis kasmet nutiesdavo ir rekonstruodavo per 10 km kelių, suremontuodavo ar pastatydavo po 6–10 tiltų bei pagal išgales remontuodavo, prižiūrėdavo esamą kelių tinklą. Nuo 2007 m. miško kelių reikmėms skiriama ir ES parama.

Tauragės miškų urėdijos vyr. miškininkas Antanas Gaudiešius detaliau pristatė šiuos darbus Tauragės miškų urėdijoje, informavo apie kirtavietėse taikomą „mažąją melioraciją“ – paviršinio vandens nuleidimą nedideliais grioviais. Tikslinis medynų sausinimas urėdijos miškuose vyko iki 2000 m., dabar atliekami tik griovių priežiūros, rekonstrukcijos darbai. Rūpintis miško kelių remontu ir priežiūra Tauragės urėdijoje paliktas specialisto kelininko etatas, kelių darbininkų brigada su reikiama technika. Naudojami vietiniai žvyro karjerai.

Bendra visų Baltijos šalių miškininkų problema – per privačius miškus einančių kelių remontas, naujų tiesimas, pakelių sausinimas. Smulkūs savininkai tam neturi lėšų, iškirsti miškai perparduodami, o nauji jų savininkai nesuinteresuoti investuoti į miško kelius, kuriais greit nebus gabenama jų mediena.

Konferencijoje vienais iš didžiausių miško sausinimo sistemų bei kelių sankasų gadintojų įvardinti bebrai. Anot latvio M. Gūdmanio, Latvijoje apskaityta apie 150 tūkst. bebrų, kurių kiekį būtina reguliuoti. AB „Latvijos valstybiniai miškai“ nuo 2009 m. sudaro sutartis su medžiotojų būreliais ir klubais, kad priskirtuose medžioklės plotuose jie reguliuotų bebrų skaičių, ardytų patvankas, neleistų jiems įsiveisti rekonstruotų sausinimo sistemų miškuose. Paskatai už bebrų kiekio reguliavimą ir 1 km griovio priežiūrą per metus mokama po 15 eurų. Valymo metu iš sausinimo griovių iškirsta smulki mediena parduodama biokurui.

Estų miškininkai apgailestavo, kad miško melioracijos ir kelių plėtrą sunkina ir pasikeitęs požiūris mokymo įstaigose – jų Miškų fakultete jau pamirštu dalyku tapo miško melioracija ir kelių statyba, gamyboje specialistams tenka mokytis iš savo praktikos. Gi Lietuvos ŽŪU Miškų ir ekologijos fakultete šis dalykas tebėra įtrauktas į miškininkystės mokymo programą.

Miškų melioracijos įtaka medynų našumui ir ekosistemoms

LAMMC filialo Miškų instituto Ekologijos skyriaus vedėjas dr. Vidas Stakėnas, Kamanų valstybinio gamtinio rezervato ekologas dr. Vaidotas Grigaliūnas, Latvijos aplinkos ministerijos atstovas Marcis Saklaurs ir Estijos gamtos fondo atstovas Kayno Koxv pranešimuose apžvelgė miškų melioracijos įtaką medynų našumui ir ekosistemoms.

Dr. V. Grigaliūnas pažymėjo, kad nusaugininti medynai pasiekia didesnę bonitetą, skalsumą, gaunamas papildomas medienos tūrio prieaugis, pagerėjo miško eksploatacinės sąlygos. Tačiau miškai turi būti sausinami laikantis nustatytų sausinimo normų. Tai ypač svarbu pelkiniuose dirvožemiuose, nes per giliai pažemintus grūntinių vandenų lygį iš viršutinių

Iš dolomitų uolienų įrengtas miško kelias

durpių sluoksnių išplaunami maistiniai elementai, mažėja jų bazingumas, didėja rūgštingumas, dirvožemiai degraduoja. Intensyvus nusausinimas gali turėti neigiamų pasekmių ir miško atsikūrimui. Antai Pc augavietėje tankiausi žėliniai formuojasi dirvožemiuose, kuriuose grūntinis vanduo medynų vegetacijos sezono pradžioje slūgso 1–30 cm gylyje. Panašūs rezultatai gauti ir Pd augavietėje. Pastebėta, kad juodalksniai geriausiai želia, kada vanduo žemapelkės durpžemiuose laikosi iki 20 cm aukščiau dirvožemio paviršiaus ar iki 10 cm po juo.

Pranešėjas paminėjo, kad šiuo metu Lietuvoje Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba plečia vertingų pelkių natūralaus hidrologinio režimo atkūrimo darbus, panaudojant ES lėšas.

Estijos gamtos fondo atstovas Kayno Koxv informavo, kad jų šalyje nusausinus apie 70 proc. durpynų, ženkliai pasikeitė ekosistemos: dalis durpynų užžėlė mišku, miško upeliai neteko maitinančių vandens šaltinių. Jis pateikė siūlymus, kaip išdėstyti rekonstruojamų sistemų (kanalų) tinklą, kad iki minimumo sumažėtų sausinimo įtaka esamoms gamtinėms buveinėms.

Latvijos aplinkos ministerijos atstovas Marcis Saklaurs taip pat atkreipė dėmesį į miškų melioracijos įtaką „Natura 2000“ buveinių tinklui, kaip kinta vandens lygis miškų upėse ir ežeruose, kokie galimi tose teritorijose socialiniai pokyčiai.

Aptartos kitos miškininkystės aktualijos

Delegacijų atstovai trumpai informavo apie savo šalies miškų ūkio ypatumus ir pokyčius valstybiniame bei privačiuose miškų sektoriuje. Apie

Želdomos skalūnų kasybos atliekų kalvos

Karjerų apželdinimo patirtimi dalijasi estų Idavirumaa girininkijos girininkas Alar Suda (dešinėje)

AUTORIAUS IR VIDO STAKĖNO NUOTRAUKOS

Lietuvos valstybinio miškų sektoriaus veiklą, siūlymus privatizuoti valstybinės reikšmės ūkinius miškus, rugpjūtį praūžusio škvalo padarinius ir pažeistų miškų tvarkymą bei kitus darbus informavo Generalinės miškų urėdijos Miškų atkūrimo ir apsaugos skyriaus vedėjo pavaduotojas Raimundas Peleckas, Latvijos miškų aktualijas apžvelgė Latvijos žemės ūkio ministerijos atstovė Ilze Silamikele, pokyčius Estijos miškų ūkyje – Estijos aplinkos ministerijos atstovas Magky Lamg.

Latvė Ilze Silamikele pažymėjo, kad vykdant Latvijos vyriausybės priimtą sprendimą padidinti 2 mln. m³ valstybinių miškų naudojimą susilaukta visuomenės nepritarimo, buvo metams suspenduotas FSC sertifikatas. Latvijoje miškų reikmėms 2009 m. panaudota 4,2 mln. eurų. Kalbėjusioji apžvelgė septynių Europos šalių vykdomą gamtos apsaugos projektą „Ateities miškai“.

Estijoje sudaryta 2011–2020 m. miškų ūkio vystymo programa, kuri turėtų būti patvirtinta šių metų pabaigoje. Planuojama racionaliau panaudoti lapuočių, ypač alksnių, drebulių medieną. Programoje nemažai dėmesio skirta privačių miškų sektoriui. Jo veiklą norima suaktyvinti liberalesniais teisės

Skalūnų kasimo šachtose

aktais bei steigiant miško savininkų kooperatyvus. Pvz., į kooperatyvus yra susivieniję 2639 miško savininkai su 168 097 ha miško plotu. Kooperatyvai teikia miško darbų, medienos pardavimo paslaugas. Siūloma miško savininkams atidėti 3-ejiems metams pajamų mokėjimą iš turinčių 2 ha ir mažesnę miško valdą nereikalaujama daryti miškotvarkos projekto, supaprastintas kirtimų įteisinimas. Miško valdų duomenys įvesti į valstybinį Miškų registrą, prie duomenų bazės gali prisijungti ir jų valdų savininkai, naudodami elektronines tapatybės korteles. Dėl užtrukusios žemės reformos Estijoje apie 18 proc. miško žemių dar neturi šeimininko.

Išekspluatuotų skalūnų karjerų apželdinimas

Estų miškininkai pakvietė apsilankyti prie Baltijos jūros esančiame Kohtla – Jarvės degių skalūnų kasybos regione, kur supažindino su išekspluatuotų skalūnų karjerų rekultivacija ir jų apželdinimu miškais, ekologinėmis problemomis.

1916 m. Jarvės (Jarve) kaimelyje buvo pradėti kasti degių skalūnų klodai, 1924 m. Kohtlos kaimelyje įrengta alvyos gavybos gamykla, nutiestas geležinkelis. Kaimeliai išaugo į šachtininkų gyvenvietes. Nuo 1947 m. šioje vietovėje įsikūrė pramoninis Kohtla – Jarvės degių skalūnų kasybos ir perdirbimo kompleksas, skalūnai kasti karjeriniu ir šachtiniu būdais. Koks tai buvo sunkus ir varginantis darbas, dabar galima pamatyti atvykus į Kohtla – Nomme įsteigtą skalūnų kasybos muziejų ir nusileidus

į įvairiame gylyje įrengtas požeminės šachtos, pasiklausius čia dirbusių šachtininkų pasakojimų.

Kasybos pėdsakus šiame regione tebežymi sudarkytas kraštovaizdis, tarp miškų želdinių juoduojančios supiltų uolienų atliekų „kalvos“. Apie šių „kalvų“ ir karjerų apželdinimą, taikytas jų įveisimo technologijas papasakojo šio regiono Idavirumaa girininkijos girininkas Alar Suda. Kasybos atliekomis nusėtoje žemėje veisiamos pušys, beržai, kai kur – eglės. Pasak girininko, žemė čia tokia kieta, kad jos neįmanoma paruošti mechanizuotai. Medeliai sodinami sunkiais, iki 10 kg sveriančiais sodikliais (kardais), ir jais sodinti galima tik trečią dieną po lietaus. Kasmet girininkijoje apželdoma iki 100 ha, o visame regione po 200–250 ha tokių žemių arba praktiškai apželdomi visi baigti eksploatuoti karjerai. Anksčiau girininkija buvusius karjerus želdė savo daigynė išsiauogintais sodmenimis, vietiniai sodintojai buvo įgudę prie specifinių miškasodžio darbų. Dabar daigynas likviduotas, šiuos darbus rangos būdu organizuoja Estijos valstybinė miškų tarnyba. Turizmo verslininkai siūlo žiemą čia steigti kalnų slidinėjimo trasas.

Karjeruose įveistiems miško želdiniams pavojų kelia kylantis gruntinių vandenų lygis bei iš eksploatuojamų šachtų išpumpuojamas vanduo (pertekliniai vandenys turėtų būti nuleidžiami kanalų sistema į žemesnes vietas).

Kitais metais XXI-oji konferencija bus organizuojama Lietuvoje.

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Kuo susirūpinę girininkai

Dubravos EMM urėdijoje rugsėjo 28 d. vykusiame Girininkų bendrijos tarybos posėdyje, dalyvaujant generalinio miškų urėdo pavaduotojui G. Visalgai, LMS viceprezidentui prof. A. Juodvalkiui, išsakyta nepritarianti nuomonė dėl Ūkio ministerijos siūlyto valstybinių miškų sistemos pertvarkymo projekto ir galimų pasekmių miškų ūkiui, aptarti kai kurių miškininkystės veiklą reglamentuojančių teisės aktų tobulinimo aspektai, susipažinta su škvalo padarinių likvidavimo darbais Dubravos miškuose.

Generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga pranešime apžvelgė ūkininkavimą valstybiniuose miškuose per pastarąjį dešimtmetį, spręstinas problemas, ateities darbus ir siekius, kasmet kylančias grėsmes reformuoti valstybinių miškų ūkio sektorių bei informavo apie škvalo padarinių likvidavimo eigą, galimybę gauti ES paramą atkurti vėtros pažeistus ir iškirstus medynus.

Prof. Antanas Juodvalkis išsakė nepritariantį LMS poziciją Ūkio ministerijos siūlymui, kurio įgyvendinimas praktikoje reikštų kompleksinio miškų ūkio sudraskymą. Kartu jis apgailestavo, kad kai kuriais tarpusavyje diskutuotinais klausimais per daug aštriai išsakomos Generalinės miškų urėdijos vadovybės ir kai kurių buvusių miškų žinybos vadovų skirtingos nuomonės, jos pareiškimais, atvirais laiškais išreikšiamos ir valstybinėse institucijose, ko neturėtų būti daroma, siekiant išsaugoti nesuardytą valstybinio miškų ūkio sistemą. Girininkų veteranų klubo vardu kalbėję buvęs ilgametis Kretingos miškų urėdijos Šventosios girininkijos girininkas Rimantas Kviklys ir buvęs Anykščių miškų urėdijos Troškūnų girininkijos girininkas Algimantas Meškauskas ragino girininkus rajonuose siekti visuomenės palaikymo, daugiau rašyti vietinėje spaudoje miškų politikos ir ekonomikos klausimais, aiškinti žmonėms reformatorių siekius.

Girininkų bendrijos tarybos narė, Šiaulių miškų urėdijos Rėkyvos girininkijos girininkė Aurelija Jočienė kvietė kolegas lanksčiau prisitaikyti prie kintančių gyvenimo sąlygų ir patiems keistis, reformuoti, apsišluoti savo kiemus, kad nebūtų oponentams realaus preteksto kritikai, įvairioms kalboms. A. Jočienės pastebėjimu, po miškų privatizacijos kai kurios miškų urėdijos liko mažos, neturėdamos reikiamo kertamų medynų ploto sunkiai išgyvena. Sustambintose miškų urėdi-

jose būtų mažiau valdymo, kitų išlaidų, sumažėtų mažų medelynų, kuriuos išlaikyti taip pat nepigu. Rinka miškų ūkyje reguliuoja darbo jėgos įkainius, bet nekelia rangos įmonių darbininkų profesionalumo, ir tai neigiamai atsiliepia miško darbų kokybei, girininko užimtumui. Užuoat džiaugęsis rangovų darbu, girininkas, anot A. Jočienės, kasmet tampa iš Darbo biržų surinktų bedarbių miškininkystės darbų mokytoju. Sunkmečiu mažai ar visai neinvestuodami į miško kelius, melioraciją, greit pajusime to pasekmes. Kai kuriuose miškuose ženkliai žvėrių žala želdiniams, jaunuolynams.

Girininkai išsakė savo nuomonės apie Aplinkos ministerijos Miškų departamente rengiamas teisės aktų pataisas, reglamentuojančias miškų atkūrimo ir veisimo projektų sudarymą bei įdiegimą gamyboje; iki 80 proc. sumažintas privalomiesiems miškų atkūrimo, apsaugos darbams skiriamas lėšas bei siūlymą sunkmečiu jas dar mažinti; apie sanitarinius kirtimus ir leidimų išdavimo tvarką, skirtingą praktinį taikymą urėdijose; apie privačiuose miškuose nevykdomą sprendimą privalomai atkurti valstybės lėšomis per nustatytą laiką neatkurtas kirtavietes, o sąnaudų išlaidas išreikalauti iš miško savininko.

Pažymėta, kad rajonuose nespren-džiama sugadintų miško kelių rekonstrukcijos problema privačiuose miškuose. Pasak girininkų, už miško kelių sugadinimą numatytos per mažos administracinės baudos. Atkreiptas dėmesys į tai, kad dėl didelių kirtimo apimčių, sunkių darbo sąlygų Varėnos, Valkininkų miškų urėdijose mažesniuose plotuose gali likti nesutvarkyta dalis vėjavartų, lūžėlių medžių ir žiemai. Dėl perteklinės drėgmės šį rudenį nusikels vėtros padarinių likvidavimo darbai į žiemą ir Švenčionėlių miškų urėdijos Adutiškio ir Antanų girininkijose, nes sunki miško kirtimo tech-

AUGUSTO UKTVERIO nuotrauka

nika klimpsta kirtavietėse, provėžomis gadina miško žemės paviršių, kelius, į valksmas reikia kloti daug šakų. Todėl nuspręsta palaukti įšalo.

Kai kurie Dzūkijos girininkai išsakė nepasitenkinimą dėl jų urėdijose taikomo per mažo degalų limito tarnybiniam transportui, kai kasdien į pažeistų medynų kirtavietes tenka nuvažiuoti po 40 ir daugiau kilometrų, didelio darbo krūvio. Dubravos miškų urėdo Kęstučio Šakūno teigimu, Dubravos miškus tvarkantiems girininkų darbuotojams už padidėjusį darbo krūvį numatytos papildomos darbo atlygio ir kuro sąnaudos tarnybiniam transportui. Į tai turėtų būti atsižvelgta ir kitose pažeistose miškus tvarkančiose urėdijose.

Valkininkų, Varėnos, kitos nuo škvalo nukentėjusios miškų urėdijos teikia paraiškas gauti ES paramą pažeistų medynų atkūrimui. Girininkų nusistebėjimo susilaukė nustatyta sąlyga, kai atkuriant mišką pigiau – ūkiniu būdu ir savame medelyne išaugintais sodmenimis – už tai nebus kompensuojama. Norinčioms gauti ES paramą miškų urėdijoms miško sodmenis reikės pirkti iš kitų urėdijų medelynų, pateikti jų įsigijimo dokumentus.

Dėl kylančių grėsmių vienaip ar kitaip reformuoti valstybinių miškų sektorių Girininkų bendrijos taryba savo poziciją išdėstė atvirame laiške šalies vadovaujančių institucijų vadovams.

Profsąjungos – demokratiškos

Dubingiuose rugsėjo 10 d. organizuotas Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos VII-asis suvažiavimas, kuriame apžvelgta federacijos veikla 2006–2010 m. bei aptarta ir suvažiavimo delegatų patvirtinta 2011–2014 m. laikotarpio veiklos programa. Suvažiavime svečių teisėmis dalyvavo Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkas Artūras Černiauskas, Norvegijos profsąjungų atstovė Nina Helland, Rusijos miško pramonės šakų darbuotojų profsąjungos pirmininkas Oleg Gutarenko, Latvijos miškų ir miško pramonės profsąjungos pirmininkas Aivars Simans, Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas Andrius Vancevičius, žiniasklaidos atstovai.

Pagrindinį pranešimą perskaitė federacijos pirmininkas Algirdas Rauka. Jis pabrėžė, kad federacija aktyviai dalyvavo politiniuose debatuose dėl miškų sistemos valdymo ir miškų urėdijų likimo, savo poziciją įvairiais būdais išsakė aukščiausiose šalies valdymo ir mokslo institucijose, bendradarbiavo su Lietuvos miškininkų sąjunga, Generaline miškų urėdija, kai sprendėsi Lietuvos miškų žinybos klausimai. Federacija kartu su įmonių profsąjungų atstovais sprendė sunkmečiu iškilius konkrečius socialinius ir darbo apmokėjimo klausimus.

„Per ataskaitinį laikotarpį netekome trečdaliao narių. Šiemet miškų urėdijose profesinių sąjungų nariais yra tik 1268 žmonės, tai yra mažiau nei pusė visų darbuotojų. Būtinės diskusijos ir veiksmai, ką turime daryti, kad daugėtų narių veikiančiose organizacijose ir kurtųsi naujos,“ – sakė A. Rauka. Jis pabrėžė, kad profsąjungos organizacijų nebeliko dviejose miškų urėdijose: Alytaus ir Kuršėnų. Miškų urėdijose darbininkų sumažėjo 300, specialistų – daugiau nei 200 žmonių. Pranešėjas sakė, jog šiuo metu tariamasi su Generaline miškų urėdija dėl miškininkų atlyginimų, socialinių išmokų iš įmonių pelno (jei jo esama) padidinimo, o su baldininkais ir medienos perdirbėjais nesiseka net

pasirašyti susitarimo, nors federacija ji buvo paruošusi. Daug dėmesio pranešėjas skyrė Darbo kodekso „liberalizavimui“, sakydamas, jog nelogiška ilginėti viršvalandžius, taikyti suminę darbo laiko apskaitą, kai šalyje tokia didelė bedarbystė. „Šis „liberalizavimas“ yra ne toks, į kurį orientuojasi išsivysčiusios Europos valstybės“, – sakė A. Rauka ir priminė, kad dar 1889 m. Čikagos darbininkai išsireikalavo 8 valandų darbo dienos.

(Tai kiekgi mes šioje srityje esame atsilikę nuo civilizuotų šalių? Klausimas net ne retorinis).

Pirmininkas informavo, kad per ataskaitinį laikotarpį federacijos valdybos posėdžiuose, kurių buvo 19, svarstyti 99 klausimai, iš jų 5 – apklausos būdu. Ateityje svarbiausiais federacijos tikslais jis įvardijo tarpusavio pagalbą, federacijos bei konfederacijos stiprinimą narių gausėjimu, bendromis priemonėmis ir aktyviu dalyvavimu jose. Sveikindami suvažiavimo dalyvius, trumpai apie savo šalių miškams ir miško pramonei būdingas problemas papasakojo svečiai iš užsienio šalių.

Norvegijos atstovė N. Helland sakė, jog krizės metais profsąjungų narių ne padaugėjo, kaip būtų galima tikėtis, bet sumažėjo, todėl buvusi nedidelė NTA federacija įsijungė į didesnę *Energi In-*

dustry federaciją ir dabar gali tinkamai atstovauti savo narių interesams, ką ne visada gali padaryti mažesnės profsąjungos.

Rusijos federacijos atstovas O. Gutarenko daugiausia kalbėjo apie miško gaisrus, vasarą alinčius Europinę Rusijos dalį, jos gyvenvietes ir kaimus. Labiausiai dėl to, jo nuomone, kalti tie, kieno iniciatyva buvo išardyta vieninga miško gaisrų gesinimo sistema. Dabar Rusijoje už miško gaisrų gesinimą atsako net 7 žinybos, o iš tikrųjų – niekas. Tarp tų žinybų nėra jokio veiksmų koordinavimo. Svečias pasidžiaugė tobulinama Lietuvos miško gaisrų prevencijos ir gesinimo sistema, palinkėjo ją išsaugoti.

Latvijos atstovas A. Simans pasidalijo nepasitenkinimu dėl prarasto tarptautinio miškų sertifikato. Pagrindinė to priežastis – per dideli ir per daug koncentruoti kirtimai, apimantys net po 200 ha. Pernai Latvijoje, pagal statistiką, buvo iškirsta apie 8 mln. kub. m medienos, šiemet numatyta dar puse milijono daugiau.

Savo kalboje Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas A. Vancevičius sakė, jog profsąjungos – tai vienas iš demokratijos svertų. Kuo stipresnės profsąjungos, tuo demokratiškesnė visuomenė. Jis papasako-

Ataskaitinį pranešimą skaito Algirdas Rauka

Suvažiavimo metu

ir solidarios visuomenės garantas

AUTORĖS nuotraukos

Svečiams organizuota ekskursija į Aukštaitijos NP Stripeikių bitininkystės muziejų

jo apie audros padarinių likvidavimą, apie miškininkų darbus ir kai kurias spekuliacijas bei didelį, nors ir visai nepagrįstą nepasitikėjimo mastą iš kai kurių gamtosauginių organizacijų pusės, dorojant vėjavartas.

Susirinkusieji diskutavo aktualiais darbo apmokėjimo, socialinių garantijų, įstatymų pakeitimo klausimais. UAB „Vilniaus baldai“ nepriklausomos profsąjungos pirmininkė Nijolė Latauskienė kalbėjo apie teisinio profilio profsąjungų pirmininkų mokymus, kuriuose būtų aptariami įvairūs įstatymų pakeitimai, teismo praktika ir kt. „Kartu tai būtų ir pabendravimo galimybė su kolegomis iš kitų įmonių. Susitikti kelis kartus per metus federacijos posėdžiuose yra per mažai. Apie visas problemas reikia kalbėtis, net jeigu tai – ne problema, o tik spręstinas klausimas. Aptarus neretai paaiškėja, kad kas nors su tuo jau yra susidūręs ir žino sprendimo kelius“, – pabrėžė N. Latauskienė.

Federacijos pirmininku ketverių metų kadencijai iš keturių kandidatų slaptu balsavimu išrinktas Algirdas Rauka.

Suvažiavimas priėmė Kreipimąsi į šalies Prezidentę, Seimo pirmininkę ir Premjerą „Dėl miškų sistemos aktualijų“, kuriame rašoma: „Bandymai įgyvendinti tai, kas planuojama slaptuose nuo visuomenės pasitarimuose ir susitarimuose, yra kenkėjiška ir nusikalstama veikla ne tik prieš dirbančius valstybinių miškų žinyboje darbuotojus, bet ir prieš visus

Lietuvos žmones. Suvažiavimo delegatai reikalauja: sustabdyti mėginimus sugriauti kompleksinį valstybinį miškų ūkį; atsisakyti bandymų pertvarkyti valstybinių miškų valdymą, kuriant vieną įmonę; neapgalvotomis reformomis nedidinti emigracijos iš Lietuvos, verčiant miškų specialistus ieškoti darbo kitose šalyse; išsaugoti pelningai dirbančių miškų urėdijų savarankiškumą, jų materialinę – techninę bazę ir per veiklos dešimtmečius sukauptą valstybės turtą“.

Muziejaus eksponatas

Priimtos dar dvi rezolucijos:

„Dėl vyriausybės siekio liberalizuoti Lietuvos darbo kodeksą“ ir „Gana skurdinti žmones“. Pastaroji rezolucija priimta, solidarizuojantis su rugsėjį Briuselyje surengta Europos profesinės sąjungos tarptautine demonstracija. Tą dieną Vilniuje taip pat buvo planuota protesto akcija „Gana skurdinti žmones“.

Tačiau profesinės sąjungos negavo leidimo surengti mitingo sostinės centre prie Vyriausybės, o buvo leista rinktis prie „Siemens“ arenos. Mitinguoti prie tuščios pramogų arenos organizatoriams pasirodė nelogiška, nes tikslas – ne pabendrauti tarpusavyje ir pasidalinti mintimis, o atkreipti Vyriausybės dėmesį į žmonių ekonominę ir socialinę padėtį.

Protestuotojai nedideliais būreliais su plakatais piketavo prie ministerijų, kitose sostinės vietose. Mitingą Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija surengė prie savo būstinės Jasinskio g. 9, kur Vilniaus savivaldybės leidimas renginiams organizuoti nereikalingas. Mitinguotojai reikalavo, kad Vyriausybė stabdytų maisto produktų kainų augimą, didintų minimalų darbo užmokestį, kurtų naujas darbo vietas, stabdytų nelegalų darbą, skatintų ekonomikos augimą.

Sužinojusios, kad mitingui prie Vyriausybės rengti Vilniaus savivaldybė darė kliūtis, kai kurios Europos šalių profsąjungos kreipėsi į ES institucijas, reikalaudamos susirūpinti žmogaus teisių padėtimi Lietuvoje.

Pasak Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos atstovų, jeigu sprendžiant valstybinių miškų sistemai gyvybiškus klausimus bus priimami ydingi sprendimai, jeigu nebus tariamasi su miškininkais, konfederacija pasirengusi prie Vyriausybės ir ministerijų taip pat rengti piketus ir pasipriešinimo akcijas.

Geriau, kad to neprisireiktų.

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ

Parodoje „Sprendimų ratas 2010“

Rugsėjo 30 – spalio 2 d. Kaune, LŽŪ universitete surengta trečioji rudens paroda „Sprendimų ratas 2010“, supažindinanti su miškininkystės, medžioklės, gamtosaugos, aplinkos tvarkymo ir bioenergetikos aktualijomis, ES remiamais projektais, kitomis naujovėmis. Pagrindiniai šios parodos organizatoriai: Aplinkos ministerija, Generalinė miškų urėdija, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija ir Lietuvos žemės ūkio universitetas.

Parodą atidarė LŽŪU rektorius prof. Romualdas Deltuvas ir aplinkos viceministras Ramūnas Kalvaitis. Lankytojai galėjo dalyvauti 10-yje seminarų, Miškų ir ekologijos fakultetas spalio 1 d. surengė mokslinę – praktinę konferenciją „Laukinių gyvūnų, miško ir žmogaus santykis“. Parodoje dalyvavo Miškų institutas, kartu su mokslo, studijų ir verslo slėniu „Nemunas“ įrengęs informacinę ekspoziciją. Aplinkos ministerijos Miškų departamento specialistai parodoje konsultavo miško ir žemių savininkus miškų įveisimo ne miško žemėse, ES paramos gavimo, škvalo padarinių likvidavimo, kitais aktualiais klausimais, pateikė lankytojams stendinę informaciją ir leidinius apie šalies valstybinius ir privačius miškus, miškininkystės plėtros galimybes. Valstybinių miškų veiklą pristatė 6 miškų urėdijos. Kauno ir Dubravos

Miškininkystės ekspozicijų organizatoriai

EMM urėdijos miškininkai pristatė medelynuose auginamus sodmenis, Anykščių miškų urėdijos atstovai lankytojus supažindino su urėdijos veikla atkuriant miškus, kaip teikiamos paslaugos privačių žemių ir miškų savininkams, organizuojami mokymo kursai, puoselėjamos medžioklės tradicijos. Panevėžio miškų urėdijos miškininkai pasidalijo medžioklės ir laukinės gyvūnijos apsaugos, stumbrų priežiūros ir miško sodmenų išauginimo patirtimi. Telšių miškų urėdija parengė ekspoziciją apie miškų rekreaciją, priežiūrą. Trakų miškų urėdijos specialistai ekspozicijoje pristatė priešgaisrinę miškų apsaugą ir škvalo padarinių likvidavimo darbus. Apie 15 ha parodos plote buvo eksponuojama įvairi miškų bei žemės ūkyje, aplinkos tvarkymui, apželdinimui naudojama technika, įrankiai. Želintojai ir sodininkai galėjo išsigyti dekoratyvinių sodmenų, vaismedžių

ir vaiskrūmių, lauko baldų, amatininkų dirbinių. Šiųmetėje parodoje daug dėmesio skirta ir alternatyviajai energetikai – lankytojai supažindinti su saulės, vėjo, biojėgainių gaminamos energijos naudojimo galimybėmis.

Anykščių miškų urėdijos miškininkams įteiktas specialus parodos „Sprendimų ratas 2010“ apdovanojimas už pristatymą „Medžioklė ir laukinės gyvūnijos apsauga ir miško sodmenų auginimas“ bei už medžioklės tradicijų puoselėjimą.

Spalio 1 d. LŽŪU vyko LMS valdybos posėdis, kuriame aptartos šalies valstybinių miškų politinės aktualijos, pasirengimas spalio 29 d. LŽŪU vykšiančiam LMS suvažiavimui, pasiūlytos suvažiavimui teiktinos svarstyti miškininkų kandidatūros LMS garbės nario vardui suteikti.

MG inf.

Parodoje kasmet dalyvauja Trakų miškų urėdijos miškininkai

Anykščių miškų urėdijos ekspozicija

Čekų bendrovės „Silvajagd“ ekspozicija

RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

Miškotyros mokslo pristatymas Girionyse

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų institute rugsėjo 16-17 d. vykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Miškotyros mokslas: praeitis ir perspektyvos“, skirtoje Miškų instituto įkūrimo 60-mečiui paminėti, dalyvavo per 140 miškininkų. Miškų instituto patalpose vykusioje pirmojoje sesijoje „Forestry and Forest Science“ perskaityti 6 moksliniai pranešimai apie Lietuvos, Latvijos, Suomijos, Baltarusijos, Ukrainos ir Estijos miškų politiką ir miškotyros mokslą, pagrindines tyrimų kryptis bei problemas, su kuriomis susiduria miškų tyrėjai. Antrojoje sesijoje, vykusioje Dubravos EMM urėdijoje, perskaityti 8 informatyvūs pranešimai apie pokyčius šalies valstybiniame miškų ūkyje, miškotyros, ekologijos mokslo sąsajas su praktine miškininkyste, visuomenės socialiniais poreikiais. Lietuvos valstybinių miškų išteklius, miškininkumo didėjimą, pokyčius miškų ūkio valdyme, ūkininkavime, esamas problemas apžvelgė generalinio miškų urėdo pavaduotojas Z. Truskauskas. Miškų inventorizacijos sistemų tobulinimą pristatė prof. A. Kuliešis. Su Miškų institute vykdomais mokslo tiriamaisiais darbais supažindino instituto skyrių vedėjai dr. V. Mikšys, dr. V. Baliuckas, dr. A. Gedminas, dr. V. Stakėnas, Miško augalų, biotechnologijų laboratorijos vedėja dr.(Hp) S. Kuusienė. Apžvelgiame kai kuriuos pranešimus.

Generalinio miškų urėdo pavaduotojas Zdislovas Truskauskas – apie pokyčius valstybinių miškų valdyme, miškininkavime

Pasak pranešėjo, pertvarkius miškų ūkio valdymo struktūrą, atsisakius miškų urėdijose kai kurių ūkinių padalinių, įdiegus naujas darbų technologijas, per 20 nepriklausomybės metų valstybinių miškų sektoriuje dirbančių žmonių sumažėjo nuo 15 000 iki 3 800 (iš jų liko 2 060 specialistų), apie 830 tūkst. ha miškų tapo privačiais, bet visuomenė ir toliau į valstybiniame miškų sektoriuje likusius dirbti miškininkus žiūri kaip į atsakingus už visus šalies miškus bei jų problemas. Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvos valstybiniuose miškuose brandžių medynų padidėjo nuo 151,6 tūkst. ha (2000 m.) iki 182 tūkst. ha (2009 m.), tuo pačiu padidėjo ir bendra šių miškų vertė. Miškininkavimo valstybiniame sektoriuje efektyvumui pailiuoti pranešėjas pateikė kai kurių Europos šalių miškų plotų ir medynų produktyvumo palyginimo lentelę bei duomenis, kiek Europos šalyse iš biudžeto skiriama lėšų valstybinių miškų tarnyboms išlaikyti, miškams tvarkyti. Pvz., Vokietijoje, Saksonijos žemėje iš biudžeto valstybių miškų sektoriui skiriama 60 mln. eurų, Švedijoje – apie 40 mln. eurų, Škotijoje – per 35 mln. eurų, Latvijoje – apie 10 mln. eurų, Lietuvoje visai nedotuojama. Už valstybinių miškų naudojimą nieko nemokama Čekijoje, Lietuvoje sumokama vidutiniškai po 6,78 euro už 1 ha, Švedijoje – po 6,18 euro, Suomijoje – po 7,71 euro, Latvijoje – po 11,14 euro. Lietuvoje miškų urėdijos per 20 metų visų mokesčių pavidalu į valstybės biudžetą sumokėjo per 2 milijardus litų, 1998 – 2010 m. investavo 50,1 mln. litų į miško medelynus, 2007–2009 m. – apie 30 mln. litų išlei-

do teisei valstybinių miškų registracijai (neįregistruota dar liko apie 650 tūkst. ha miškų).

Panašus valstybiniame miškų sektoriuje dirbančių specialistų skaičius, palyginus su gretimomis šalimis: Lietuvoje dirba 2060, Latvijoje – 2150, Švedijoje – 2058 specialistai.

Tobulinant valstybinių miškų sistemos valdymą, veiklos efektyvumą, skaidrumą ir viešumą pranešėjas siūlė įgyvendinti šias priemones:

- ▶ įsteigti valstybinio miškų ūkio (miškų urėdijų) valdybą (tarybą);
- ▶ nustatyti miškų urėdijoms 5 proc. dydžio minimalią privalomą pelno normą, padidinti pelno mokesčio tarifą;
- ▶ parengti ir įgyvendinti miškų urėdijų veiklos apskaitos metodiką, pagal kurią atskirose sąskaitose būtų apskaitomos išlaidos duodančiai pajamas veiklai ir išlaidos viešosioms paslaugoms;
- ▶ peržiūrėti miškų urėdijoms tvirtinamų miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų privalomųjų normų nustatymo principus ir nuostatas; sugrupuoti šias normas į privalomas, siekiant atkurti iškirstus medynus; užtikrinti visų valstybinių miškų apsaugą ir tvarkymą bei normas, kurių realizavimas galėtų būti

sprendžiamas, atsižvelgiant į šalies ir valstybinių miškų sektoriaus ekonominę būklę (investicijos į kelius, rekreacijos ar kitus miško infrastruktūros objektus, valstybinės reikšmės miškų teisinę registraciją ir kt.);

▶ valstybinių miškų sistemoje kasmet įveisti ne mažiau kaip po 1 000 ha naujų miškų žemės ūkiui nenaudojamos žemės;

▶ ugdymo kirtimų metines apimtis padidinti 230 tūkst. m³;

▶ padidinti 500 ha minkštųjų lapuočių (drebulės, beržo, juodalksnio) medynų pagrindinių kirtimų ekvivalentinį plotą 5–10 metų laikotarpiui, uždraudžiant kirsti tik ką pasiekusius kirtimų amžių kitus medynus;

▶ medienos biomasės, naudojamos energijos gamybai, metines paruošimo apimtis padidinti iki 0,5 mln. m³;

Generalinėje miškų urėdijoje centralizuoti dalį miškų urėdijų funkcijų: vieningos IT sistemos sukūrimą ir palaikymą; vidaus audito valdymą; vieningos prekybos apvaliųjų medienos elektroninės sistemos sukūrimą ir prekybos organizavimą.

(Tęsinys – kitame numeryje)

MG inf.

Prie Miškų instituto išaugo konferencijos dalyvių „Gyvasis medis“

Apie senųjų parkų atgaivinimą

Į Žemaičių dailės muziejuje organizuotą seminarą „Istorinių parkų ir sodų paveldas: atgaivinimas, pritaikymas ir priežiūra“, kelis kartus vietinėje spaudoje grybštelėjęs muziejų dėl neprofesionalios parko priežiūros, kvietimo nesitikėjau. Tačiau gavau.

Kol renkasi seminaro dalyviai, užsiregistravęs apžiūriu parodos dalį, kurioje – Lenkijos parkų nuotraukos, jų projektų brėžiniai. Nusprendžiau patikrinti, ar nors vienas parkų projektuotojas projektavo medžius, kad jų lajos siektų vandens telkinius. Nuotraukose nemažai pakrantėse augančių medžių, skalaujančių šakas vandenyje, tačiau tai labiau nepriežiūros pasekmė, nes nė viename projektuojamo parko plane medžiai lajomis į vandens telkinį nesiremia. Visgi nuotraukos išpūdingos, svyruoklinės formos gluosnis tiesiog nuo vandens „perima“ bangavimą į savo šakas. Dėl tokio vaizdo verta aukoti dalį tvenkinio švaros. Gaila, kad parodos rengėjai nedemonstruoja planų eksplicacijų: būtų galima detaliau panagrinėti senųjų parkų autorių darbus.

Renginys vyksta sklandžiai, muziejaus darbuotojai puikiai jį organizavo: seminaras suskaidytas į sesijas, kurių kiekviena turi savo vadovą, visi gavo seminaro santraukas. Sinchroninis vertimas gelbsti, kai pranešėjas kalba lenkiškai.

Įdomu pasižiūrėti, ką intensyviai keliaujantys parkotvarkininkai užfiksavo fotografijose. Linksma matyti lietuvišką vaizdėlį, kai prie restauruoto senovinio fasado derinama šiuolaikiška meninė metalinė konstrukcija. Nelieta skolingi ir mūsiš-

kiai – parodo Lenkijoje fiksuotų vaizdelių. Įdomiausi kadrai iš Baltarusijos: prie pagrindinių parko vartų – krūva perpildytų šiukšlių konteinerių, aptriušęs kioskas, suklupusi elektros linija. Visko neaprašysi, tačiau Lenkijoje daryta nuotrauka, kurioje – didžiulis šiuolaikinis blizgantis sandėlis arti parko tvoros, priminė nesenus laikus, kai norėjome per stoties geležinkelio pervažą statyti tiltą. Nesunku įsivaizduoti, kaip toks gelžbetonio gabalas su judančių mašinų srautu atrodytų iš parko pusės. Parkai nesibaigia ties juos juosiančia tvora: labai svarbus ir vaizdas, atsiveriantis iš jo. Pavyzdžiui, jei alėjos pabaigoje, jos matomumo zonoje, pastatytume šiuolaikinį prekybos centrą, vargu ar vaikstant alėja pavyktų atsikratyti kasdienių minčių ir rūpesčių.

Viena iš naujovių man buvo terminas „parkų konservacija“. Kaip užkonservuoti gyvą, kintantį, sąlyginai vientisą darinį – istorinį parką? Tai greičiau jo atgaivinimas ir nuolatinis vystymas. Patiko vieno svečio mintis, kad atgaivinant seną parką reikia turėti tikslą (kam jis atgaivinamas), svarbus ekonominis pagrindimas, vietinės valdžios įvairiapusiškas palaikymas. Puikiai pasirodė Palangos parko specialistas, papasakojęs apie tarybiniais metais atliktą parko rekonstrukciją ir tolimesnius darbus, atliktus nepadarant didesnių klaidų – tai patvirtina neseniai rasti E. Andre studentams mokytį naudoti Palangos parko brėžiniai. Įspūdį svečiams padarė nuotraukose užfiksuotas pats parkas, Gintaro muziejus, renginių, lankytojų gausa.

Svarbiausias seminaro pranešimas „Plungės dvaro sodybos parko restau-

ravimo projektas“ perskaitytas pabaigoje (Grażina Kirdeikienė). Parke atlikta medžių taksacija. Medžių būklė gera tik centrinėje dalyje, kitur juos teks kirsti. Tikėjau, kad bus atlikta viso parko vertingų ir juos galinčių keisti medžių inventorizacija. Sunku įsivaizduoti miškotvarkininką, taksuojantį mūsų parką. Planuojama atkurti sodą, daržą...

Prasideda diskusijos. Savotiškos varžybos daugiausiai tarp skirtingų mokslo įstaigų atstovų, primenančios miškų korifėjų diskusines batalijas. Išsakoma įdomių minčių apie kraštovaizdžio architektą. Pasigirdo kaltinimų, kad architektai vieni nori priglauti po savo sparnu šių specialistų ruošimą. Jei linksmai – *kraštovaizdžio architektas, pastatų architektas*, taip ir ginekologas – *šeimos architektas*. Gal užtektų vien *kraštotvarkininko ar kraštovaizdininko*?

Svečiai iš Lenkijos ne kartą minėjo, kokių specialistų reikia tokiems parkams atnaujinti. Visgi ar įmanoma paruošti visapusišką specialistą, turintį istoriko, architekto, sodininko, dendrologo žinių? Mano supratimu, jis turėtų nuolat šį darbą dirbti, būti šiek tiek menininkas, pasižymėti subtiliai išlavinta vaizduote. Kiti, ko gero, tokiam specialistui keltų dar kitokius reikalavimus. Svečiai minėjo specialistų kolegialumą sprendžiant parko problemas, o per diskusijas išryškėjo mūsų universitetų noras patiems ruošti šį universalų specialistą. Nors ir buvo pristatytas vienos mokymo įstaigos jau paruoštas gyvas kraštovaizdininkas, visgi dėl specialistų ruošimo Lietuvoje abejonių netrūko. Per diskusijas prašyta ir lenkų pagalbos aptariamiesiems specialistams ruošti. Nuširdžiai Svečias pasiūlė savo pagalbą ir... saliamonišką sprendimą – pasiųsti studentų mokiniais pas Palangos parko prižiūrėtojus, kurie jau įrodė, ką geba, ir per keletą metų Lietuva turėtų puikių specialistų. Kitas pasiūlė samdyti iš užsienio specialistus, jei jau tokia „bėda“ mūsų kraštą ištiko. Kaip turėjo jaustis mūsų mokslo įstaigų atstovai po tokių pasiūlymų?

Paminėtas doc. Antanas Tauras, Gironių parko kūrėjas. Specialistų seniems parkams atkurti trūksta, nes tarybiniais metais nepalankiai buvo žiūrima į senų dvarų parkų priežiūrą, atnaujinimą.

Diskusijos baigėsi, nė žodeliu neužsiminus apie Plungės parką, jo laukiančias permainas. Toks būrys specialistų, būtų buvę ką aptarti...

Renavo dvaro rūmus supa parkas

Su projekto autore G. Kirdeikiene dar pasikalbame apie parką, ji sako, kad bus atkurtas Renesansui būdingas parkas, vietoje medžių būsią gėlynai. O kur dar gėlynai vakarinio parterio dalyje! Gėlynai – kasmet daug priežiūros, išlaidų reikalaujanti parkų sudedamoji dalis. Bendras jų plotas gali siekti beveik porą hektarų. Ar ne per brangu tokią grožybę bus išlaikyti Plungei? Be to, K. Lorentso, architekto, projektavusio Plungės dvarą, darbo kryptis ir laikotarpis nėra tikrasis Da Vinčio, Mikelandželo laikų renesansas, tai neorenesansas – XIX–XX a. architektūros kryptis, pamėgdžiojanti renesanso epochą. O kur dar autorės minėta Žemaitijos aplinkos įtaka! Tad gal nereikia standartinio renesansinio parko, užtektų to, kurį kūrė M. Oginskis? Architektė sako, jog paruoštas projektas dūla stalčiuje jau visus metus ir niekam jis nesąs įdomus. Dabar aišku: projektas jau senokai po truputį įgyvendinamas, nors nepalaimintas visuomenės, atitinkamų institucijų. Gal be reikalo nerimauju: visgi architektė pristatyta kaip patyrusi parkų restauratorė, o turint būsimo parko rekonstrukcijos metmenis, galima efektyviau vykdyti numatytus darbus.

Būtinai atskiras parko rekonstrukcijos projekto pristatymas visuomenei. Jei savivaldybė ar muziejus organizuotų ekskursiją į architektės G. Kirdeikienės anksčiau rekonstruotus parkus, gal jie įtikintų, kad mūsų parkas atiduotas į patikimas rankas?

Svečiai po truputį skirstosi. Į jau IV-ąjį tarptautinį M. Oginskio baigiamąjį koncertą besirenkančių žmonių būrys iliustruoja vieną svarbiausių seminaro minčių – parko atgaivinimo tikslą.

O aš daug sužinojau apie parkus, jų problemas, perspektyvas ir mažai – apie pasikeitimus, artimiausiu metu vyksiančius Plungės parke.

VYGANDAS KUNGYS

Plungės parko vartai

Palangos parke mėgsta ilsėtis kurorto svečiai

Vaizdas nuo Tiškevičiaus rūmų Palangos parke

Sužibo rudens spalvos Rietavo Oginskių parke

Laukia atkūrimo darbai

Valstybinės miškų tarnybos iniciatyva spalio 14 d. Alytaus miškų urėdijoje, Kaniukų kaime esančioje gamybinėje bazėje surengtame pasitarime „Škvalo padarinių likvidavimo eiga, patyrimas ir problemos“, dalyvaujant Aplinkos ministerijos Miškų departamentui, Valstybinės miškų tarnybos, Generalinės miškų urėdijos, RAAD-ų Miškų kontrolės skyrių bei nuo škvalo nukentėjusių miškų urėdijų ir Lietuvos miško savininkų asociacijos atstovams, aptarti pažeistų valstybinių ir privačių miškų technologiniai tvarkymo darbai, medienos realizavimas bei atkreiptas tvarkytojų dėmesys į iškirštų didžiulių kirtaviečių atkūrimo, miško sodmenų poreikio klausimus. Valstybinės miškų tarnybos specialistai informavo apie galimą medienos kenkėjų išplitimo grėsmę, jeigu iki 2011 m. balandžio 1 d. nebus sutvarkyti visuose miškuose pažeisti medynai ir paskiros medžių grupės, ypač eglynuose. Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vyr. specialistas Donatas Vaikasas supažindino su ES teikiama parama škvalo pažeistiems miškams sutvarkyti ir atkurti.

Aerofotonuotraukos parodys realų vaizdą

Generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga informavo apie pažeistų valstybinių miškų tvarkymo eigą, o nuo škvalo nukentėjusių urėdijų urėdai išsakė tvarkymo ypatumus urėdijose. Vėtros pažeistų miškų tvarkymas dėl objektyvių priežasčių gali užsitęsti Švenčionėlių, Valkininkų, Varėnos miškų urėdijose. Generalinio miškų urėdo pavaduotojas G. Visalga pažymėjo, jog nuo spalio 18 d. tose urėdijose, kuriose sutvarkyta per 75 proc. škvalo pažeistų miškų ir talkininkai iš kitų urėdijų įvykdė gautas užduotis, atsisakoma talkininkų paramos.

Bet nežinoma, kokia yra reali situacija privačiuose miškuose, kurie Dzūkijoje, Alytaus RAAD Miškų kontrolės skyriaus vedėjo Gintauto Sventicko teigimu, nukentėjo net labiau, negu valstybiniai miškai. Pasak G. Sventicko, šame regione išduotuose leidimuose tvarkyti pažeistus privačius miškus kertamo medienos tūrio suma jau pasiekė 3-ųjų metų įprastinę kirtimo normą. Kai kuriems savininkams teks iškirsti plynai visą išguldytą miško valdą. Deja, apie ketvirtadalis pažeistų miško valdų savininkų dar nesikreipė į aplinkosaugininkus dėl leidimų tvarkyti savo miškus.

Kauno RAAD Miškų kontrolės skyriaus vedėjo Voldemaro Švėgždos pastebėjimu, nemažai nesutvarkytų privačių miškų yra ir Kaišiadorių rajone, ypač Kruonio ir Pravieniškių girininkijų teritorijose. Rajonų aplinkos apsaugos agentūrose dirbantis vienas ar du miškų kontrolės pareigūnai fiziškai nepajėgūs vienu metu sužiūrėti visų pažeistų miškų, jų tvarkymo eigos ir išdavinėti leidimus kirtimams. Pažeistus medynus tiksliai apmatuoti ir atrėžti kirtimui biržes stinga GPS matavimo prietaisų bei kvalifikuotų specialistų, mokančių su jais dirbti.

Škvalas nusiaubė ir piliečių nuosavybės atkūrimui rezervuotus miškus (vien Valkininkų urėdijoje suniokota apie 10 000 m³ medžių), kurie veikiausiai bus sutvarkyti paskiausiai, o kai kur gali likti ir neliesti dėl neaiškaus jų statuso. Mat, šiuos miškus planuojančioms tvarkyti urėdijoms reikės gauti pažymą iš žemės reformos vykdytojų apie konkretaus miško ploto nuosavybės teisių atstatymo eigą, priimtus sprendimus, baimintis būsimų savininkų pretenzijų.

Valstybinės miškų tarnybos direktorius Rimantas Prūsaitis pažymėjo, kad realią situaciją škvalo pažeistų miškų regionuose pamatysime, dešifravus neseniai padarytas aerofotonuotraukas. Iš jų bus matomi sutvarkyti ir dar tvarkytini plotai, tikimasi nustatyti ir mažiau vėtros pakenktus miškų plotelius masyvuose, paskiras privačias miško valdas.

RAAD-ų miškų kontrolės pareigūnai siekia, kad būtų leista jiems gauti pažeistų privačių miško valdų kadastrinius duomenis ir savininkų adresus, nes reikia nedelsiant informuoti šių valdų savininkus apie būtinybę tvarkyti vėtros padarinius, kad nesusidarytų palankios sąlygos pavasarį vėjavartynuose plisti kenkėjų židiniams.

Mašininis kirtimas paspartino vėjavartynų tvarkymą

Pasitarimo dalyviai, lydimi Alytaus RAAD Miškų kontrolės skyriaus vedėjo Gintauto Sventicko, kitų šio skyriaus darbuotojų, išvyko į Dzūkijos miškus pamatė, kaip dorojami vėjavartynai Alytaus miškų urėdijos Kalesninkų, Valkininkų miškų urėdijos Vėžionių, Varėnos miškų urėdijos Glūko girininkijose bei pakeliui buvusiuose privačiuose miškuose.

Valstybiniuose miškuose pažeistus medynus kirtė 35 medkirtės ir medieną vežė 61 medvežė. Ženkli lenkų rangovų parama – Valkininkų ir Varėnos urėdijose dirba 9 medkirtės ir 6 medvežės iš Lenkijos. Valkininkų urėdijai padėti tvarkyti labiausiai pažeistų Vėžionių girininkijos miškų atvyko Vilniaus, Šalčininkų, Trakų, Jurbarko, Kėdainių urėdijų atsiųstos medkirtėjų brigados bei rugsėjį pasamdytos 5 rangovų firmos iš Lenkijos su 7 medkirtėmis. Pasak Valkininkų miškų urėdo Arvydo Strazdo, kviestis lenkų rangovus juos pastūmėjo kai kurių vietinių rangovų užsiprašyti apie 30 proc. didesni miško ruošos darbų įkainiai (45–50 Lt/m³). Pradžioje lenkų rangovams reikėjo perprasti kai kuriuos mūsų technologinius ypatumus (pvz., gaminti jiems neįprasto ilgio sortimentus, kirtavietėse šakas krauti į krūvas). Varėnos urėdijos miškuose dirba 22 rangovinės įmonės su 9 medkirtėmis. Anot Glūko girininkijos girininko Vyto Vazgio, nebūtų sutvarkę tiek pažeistų miškų, jei dirbtų tik pjūklininkai su medvežėmis. Girininkas paskaičiavo, kad viena medkirtė per 2 paras sudoruoja tiek vėjavartų, kiek panašiam medyne per 2 savaites 10 pjūklininkų ir 10 šakų genėtojų.

AUTORIAUS nuotrauka

Prienų miškų urėdijoje su vietos rangovais pažeistus miškus tvarkė talkininkai iš Mažeikių, Joniškio, Pakruojo, Trakų, Šiaulių, Tytuvėnų urėdijų (dirbo 87 pjūklininkai, 5 medkirtės, 6 medvezės, 10 traktorių). Vidutiniškai per dieną buvo sutvarkoma po 500–700 m³ medienos.

Dzūkijos miškuose dauguma medžių buvo versti į vieną pusę, tai lėmė kirtimo technologiją. Antai Glūko girininkijoje medkirtės juos kerta juostomis virtimo kryptimi per visą kvartalą, po to valksmu vėl grįžta imti naują barą nuo kvartalinės linijos. Pradžioje varėniškai kirta tik išguldytus, nulaužtus medžius. Bet netrukus pamatė, kad po lietaus ar pūstelėjus stipresniam vėjui virsta iš šaknų ir išlenkti, susukti medžiai. Jų mediena žymiai prastesnė (pamėlusi, suaižėjusi, sortimentai kreivi) negu gulinčių ant žemės visu kamienu. Glūko girininkijoje pastaruoju metu kertami visi pažeisti plotai. Plynai teks iškirsti ir įvairiai pažeistus pusamžius ar dar jaunesnius pušynus, išlankstytus beržus, nors naudos ir ne kiek. Be to, dalis apsilpusių medžių su škvalo pažeista šaknų sistema gali išdžiūti kitamet.

Miškuose kilo neparduotos medienos rietuvės

Prienų miškų urėdija jau iki spalio 1 d. pardavė antrame šių metų pusmetyje pagal sutartis numatytą realizuoti eglės ir pušies pjautiniųjų rąstų kiekį. Tarpiniuose sandėliuose ėmė kauptis neparduoti pjautinieji rąstai. Sudarius trišales sutartis, pardavė 1700 m³ šių rąstų. Daugiau pirkti jų pirkėjai iš kitų urėdijų teritorijų nepanoro, motyvuodami dideliais transportavimo kaštais. Dar keli pirkėjai sutiko pirkti šiuos rąstus pagal 2011 m. ilgalaikės sutartis. Norint išvengti nuostolių, perteklinę medieną pasiūlyta pardavinėti sudarant sutartis šalių susitarimu.

Valkininkų miškų urėdijoje per 2 mėn. buvo pagaminta apie 58 000 m³ vėjavartų medienos. Miškų urėdo A. Strazdo teigimu, pakelėse ėmė stigti medienos sandėliavimui tinkančių vietų, ją tenka sandėliuoti ir kirtavietėse, nes kelininkai draudžia rietuves krauti svarbesnių vieškelio šalikelėse. Kasdien valkininkiečiai realizuoja po 700–900 m³ sortimentų pagal sutartis. Lapkritį urėdijoje taip pat gali susidaryti sutartimis neprivalomos parduoti medienos rezervas.

Aktuali pagamintos medienos apsauga nuo grobimo, ypač tos, kuri sandėliuojama prie vieškelio. Prevencijai savaitgaliais rengiami reidai.

Prienų miškų urėdijos vyriausiojo inžinieriaus Juozo Petkevičiaus teigimu, apie 2/3 medienos iš tarpinių sandėlių pirkėjams išvežama urėdijos medienvežiais, likusį kiekį pirkėjai vežasi savo ar samdytu transportu. Spalį pirkėjai vangiai vežėsi popiermedžius ir plokščių medieną, motyvuodami, kad stokojama padidinto pravažumo savikrovių medienvežių. Padidėjus medienos realizacijai, Valkininkų urėdijos miškininkų teigimu, taip pat juntamas transporto trūkumas, netolygiai pateikiami vagonai pervežti medieną geležinkelio.

Prienų miškų urėdijoje vežant medieną iš Išlaužo ir Verknės girininkijų bei privačių miškų labai intensyviai buvo naudojami savivaldybių ir miško keliai. Pabjurus rudens orams, prastėja miško kelių būklė ir Dzūkijos miškuose. Prienų miškininkų manymu, miško kelių remontui reikėtų skirti papildomai lėšų iš kitų kelių priežiūros finansavimo šaltinių.

Pasitarime kalbėta ir apie 2011 m. miško kirtimo fondo subalansavimą vėtros pažeistus miškus tvarkiusiose urėdijose, pajamas ir mokesčius. Pvz., Valkininkų miškų urėdijai

yra nustatytas 74,5 tūkst. m³ metinis miško naudojimas. Šiemet dėl škvalo teks iškirsti apie 135 tūkst. m³ medienos, iš to kiekio 26 tūkst. m³ išsikirs Šalčininkų ir Vilniaus urėdijos, sutaupydamos savo šių metų kirtimo fondą. Dvi urėdijos pirkto vėjavartynų medieną nenukirstu mišku iš Varėnos urėdijos. Siūlyta šiemet dėl škvalo perkurti miško naudojimo normą urėdijoms kitais metais sumažinti miško kirtimo apimtį, nekertant dalies pagrindinio naudojimo biržių. Prienų miškų urėdo pavaduotojas Jonas Koklevičius pažymėjo, kad dėl rangovų stokos bus keblu urėdijoje įvykdyti visus šių metų ugdymo kirtimų, ypač šviesinimų – valymų planines užduotis; jaunuolynų ugdymą reikėtų nukelti į 2011 m. pavasarį.

Galimi miškų atkūrimo trukdžiai

Teikiančioms paraiškas ES paramai gauti škvalo pažeistų miškų sutvarkymui ir atkūrimui Prienų, Valkininkų ir kitoms urėdijoms bei privačių miškų savininkams jau dabar reikia galvoti apie tvarkomų vėjavartynų atkūrimą, numatyti būdus, rengti projektus. Didžiausia paramos suma vienam projektui yra 345 280 Lt (finansuojama iki 80 proc. išlaidų). Miškų atkūrimo darbus teks pradėti nuo kirtaviečių išvalymo. Prienų ir kitų urėdijų miškininkų teigimu, tai padaryti problematiška, nes tvarkant medynus, ypač mišrius eglių – lapuočių, susikauptė daug šakų, kirtimo atliekų. Talkininkai rankomis ne visur spėjo jas sukrauti į krūvas ar sukloti į valksmas. Kur jas dėti? Vieni siūlė surinkti į krūvas ir parduoti biokuro ruošėjams, kiti – prašyti leidimų deginti (tam griežtai prieštarauja aplinkosaugininkai) ar išvežti į miško pakraščius. Bet kuriuo atveju tam reikės papildomų darbo sąnaudų, lėšų ir laiko. Be to, dėl didžiulių eglių išvartų kelmų turimais mechanizmais ne visur bus įmanoma kokybiškai paruošti dirvą. Išsakyta nuomonė, kad dalį miško sodmenų gali tekti sodinti į neruoštą dirvą. Bet dėl to gali kilti problemų teikiantiems paraiškas ES paramai gauti škvalo pažeistiems miškams atkurti, kai Nacionalinė mokėjimo agentūra ims vertinti paraiškas.

Pagal iškirstus plotus bandoma apskaičiuoti, kiek apytikriai reikės miško sodmenų, kiek jų pajėgs išauginti urėdijų medelynai, kiek teks pirkti iš kitur. Taigi, likviduojant škvalo padarinius, atsikvėpti dar negalime.

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Miškų urėdijų parduotos apvaliosios medienos kainos 2010 m. rugsėjį

Sortimentas	2010 m. rugsėjo mėn. vidutinė kaina, Lt/m ³	Indeksas 2010 m. sausis=100	Iš viso 2010 m. vidutinė kaina, Lt/m ³
Pušies pjautinieji rąstai	162	115.7	147
Eglės pjautinieji rąstai	176	110	165
Ažuolo pjautinieji rąstai	376	105	371
Uosio pjautinieji rąstai	159	108.9	147
Drebulės pjautinieji rąstai	124	122.8	108
Beržo pjautinieji rąstai	157	109	146
Juodalksnio pjautinieji rąstai	136	108.8	125
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	132	114.8	120
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	109	126.7	92
Eglės popiermedžiai	110	141	89
Pušies popiermedžiai	108	145.9	88
Beržo popiermedžiai	118	129.7	100
Drebulės popiermedžiai	85	137.1	69
Uosio popiermedžiai	105	107.1	96
Plokščių mediena (spygliuočių)	74	154.2	60
Plokščių mediena (lapuočių)	69	146.8	56
Malkinė mediena	76	124.6	67
Iš viso apvaliosios medienos	124	134.8	106
Kainos be PVM ir transporto išlaidų			GMU inf.

Nauda valstybei ir žmogui, neskriaudžiant gamtos

Lietuvos energetikos sektoriuje dominuoja energijos gamyba iš importuojamo kuro resursų, tačiau kasmet nuosekliai didėja ir energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių: dabar Lietuvoje iš pastarųjų pagaminama 15 proc. visos energijos. Europos Sąjungos direktyva dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją įpareigoja Lietuvą iki 2020 m. šį rodiklį padidinti 8 proc. – iki 23. Tam būtina skatinti glaudesnę mokslo ir gamybos bendradarbiavimą, didinant biomasės gamybą bei naudojimą, kurti naujus produktus, diegti naujas technologijas.

Lietuvos biomasės energetikos asociacija „Litbioma“ rugsėjo pabaigoje kartu su kitomis asociacijomis kreipėsi į LR energetikos ministeriją ir LR Vyriausybę, išdėstydamos savo poziciją dėl Nacionalinės energetikos nepriklausomybės strategijos projekto. Kreipimesi atkreiptas dėmesys ir į vietinio kuro, kuriam priklauso ir biokuras, išteklius ir panaudojimą. Be kita ko, Kreipimesi rašoma: „...galima įrengti per 300 MW elektrinės galios biokogeneracinių įrenginių, kurie greitai atsiųrtų dėl vietinio kuro panaudojimo, ekonominės naudos valstybei ir sutau-pymų „energetinės nepriklausomybės“ projektuose“.

Miškų urėdas Sigitas Kinderis prie drebulaičių, auginamų greitos rotacijos želdiniams įveisti

Šalies biomasės resursų potencialas sudaro galimybes biokuro gamybos ir naudojimo plėtrai, tačiau šis resursas panaudojamas tik iš dalies. Generalinio miškų urėdo pavaduotojo Gintaro Visalgos teigimu, šiemet miškų urėdijose biokurui planuojama parduoti 90 tūkst. kub. m kirtimo atliekų, o galėtų būti panaudota 249,6 tūkst. kub. m. Tačiau net ir panaudojus visas galimas atliekas, jų neužteks veikiančioms ir planuojamoms biokuru kūrenamoms katilinėms. Todėl ES skatina veisti sparčiai augančius įprastus ar sutrumpintos kirtimų apyvartos plantacinius miškus, pasinaudojant Europos sąjungos finansine parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą. Ir tuo domisi jau ne tik šalies miškų urėdijos, bet ir kai kurie privačių miškų savininkai.

Pateikiame Anykščių miškų urėdijos miškininkų patirtį ir nuomones apie biokuro gamybos gamtosauginę bei ekonominę naudą: kalbamės su Anykščių miškų urėdu Sigitu Kinderiu, jo pavaduotoju Giedriumi Pipiru ir vyriausiuoju miškininku Kęstučiu Bilboku.

Pirmas kelias – kirtimo atliekos

„Anksčiau buvo teigiama, kad švariausias kuras yra dujos. Bet ši akсіoma jau seniai paneigta. Dabar nustatyta, kad deginant biomasę į atmosferą išmetamas anglies dioksidas priklauso gamtinio anglies apytakos ciklo srautui ir nedidina šiltnamio efekto. Todėl biokuras tapo labai populiarus. O jo apie 90 proc. pagaminama iš miško kirtimo atliekų (viršūnių, smulkių stiebų, kelmų, žievės, šakų)“, – sako Anykščių miškų urėdas Sigitas Kinderis. „Anykščių miškų urėdijos valstybiniuose miškuose pagrindinio naudojimo bei ugdymo kirtimuose kasmet susidaro apie 10–15 tūkst. kubinių metrų kirtimo atliekų. Tačiau biokurui visų parduoti negalime“. Miškų urėdas sako, jog dalį kirtimo atliekų sukloja į valksmas, dalį palieka bioįvairovei gausinti. Be to, ne visada

galima paimti atliekų tiek, kiek buvo numatyta. „Jei žemė išalusi, valksmų šakomis kloti nereikia, žaliavos biokurui lieka daugiau. Ir priešingai – kai kertama be išalo ar atlydžio metu, dalis atliekų panaudojama dirvožemio apsaugai“, – sako S. Kinderis.

O skaičiai byloja: 2008 m. Anykščių miškų urėdija biokuro gamybai parduovė 300 kub. m, 2009 m. – apie 4 tūkst., šiais metais parduos apie 10 tūkst. kub. m kirtimo atliekų.

Giedrius Pipiras pabrėžė ekonominę biokuro gamybos naudą: „Perkant dujas, pinigai iškeliauja iš Lietuvos. Gi gaminant biokurą iš medienos, iš šiaudų ar kitos žaliavos, sukuriama naujos darbo vietos, didėja fizinių asmenų sumokamų mokesčių; įmonės – pirkėjos už vietinę žaliavą sumoka vietinėms įmonėms – pardavėjoms, šios – pelno mokesčių ir t.t. Taigi, ekonominė nauda ir valstybei, ir žmonėms akivaizdi. O šilumos vartotojai moka mažiau, nes tokios energijos gamybos sąnaudos mažesnės“.

Vyriausiasis miškininkas Kęstutis Bilbokas sakė, jog, panaudojant kirtimo atliekas, sutaupoma miško: jeigu katilinė degins biokurą, jai nereikės malkinės medienos. Ir dar G. Pipiras pabrėžė gamtinę naudą miškui: kirtimo atliekas išvežus biokurui, o ne palikus jas ant valksmų supūti, miškas atsodinamas tolygiai visame plote, be jokių technologinių „koridorių“. Atliekų neišvežus, to padaryti negalima: medyne lieka keturių – penkių metrų pločio neapsodintos juostos.

Anykščių miškininkai papasakojo apie vieną žaliavos biokurui iš miško gavimo kelių – kirtimo atliekas.

Antras kelias – sodinti plantacinius želdinius

„Tą irgi darome“, – sako miškų urėdas S. Kinderis. „Pavarių medelyne auginame hibridinės drebulės sodmenis, kuriais, žemės reformai pasibaigus ir urėdijai gavus laisvos valstybinės žemės, įveisime plantacinius želdinius biokurui“.

Miškų urėdas tikisi, kad jų medelyne užaugintas drebulaitės biokuro želdiniams veisti pirsks privačių miškų ir žemių savininkai. Pirmąsias drebulės Anykščių miškininkai paruos jau ateinančių metų pavasarį.

„Sąlygos dabar patrauklios, nes Europos Sąjungos išmokos už trumpos rotacijos želdinių įveisimą biokurui – nuo 9397,14, įveisiant mišką palankioje ūkininkauti vietovėse, iki 10739,59 litų už hektarą, įveisiant mišką mažiau palankioje ūkininkauti vietovėse. O po penkerių – dešimties metų jau galima gauti ir papildomų pajamų, drebulės nukirtus ir pardavus. Biokurui auginamų drebulių maksimalus amžius – 15 metų: ilgiau jas auginti neracionalu“.

Vyriausiasis miškininkas Kęstutis Bilbokas, pasiteiravęs apie medelyne auginamų drebulaičių kilmę, sakė, jog dalis motinmedžių yra lietuviški, o dalį pirkto iš kaimynų latvių. „Vegetatyviškai (iš šaknų atžalų) juos padauginome, pavasarį pasodinome medelyne ir štai jau rugsėjo viduryje drebulaitės pasiekė pusantro metro aukštį“.

K. Bilbokas papasakojo apie kolegų latvių patirtį. Ten plantaciniai trumpos apyvartos želdiniai pradėti veisti jau prieš 20 metų, sodinti įvairiu tankumu ir dabar jau galima daryti apytikres išvadas. Dešimties metų drebulės 1 ha priaugina 260 kub. m medienos tūrio. Beje, drebulės mėgsta derlingas augavietes, todėl tinka žemės ūkiui naudotiems, bet dabar apleistiems plotams apsodinti. „Ir iš to gauti pajamų“, – priduria miškų urėdas.

Miškų urėdo pavaduotojas G. Pipiras ir Centrinio medienos ruošos ir prekybos padalinio viršininkas G. Baršauskas apžiūri biokurui skirtą žaliavą

Problemos ir reikalavimai

Žaliavos biokuro gamybai kaštus padidina tai, kad pirkėjai ją pasiima tik nuo kelio. O keliai, kadangi važiuoja galingos mašinos, turi būti geri, ne šiaip sau miško keliukai.

Šakos turi būti švarios, nesuvažinėtos, nežemėtos, nes žemės atšipina peilius, smulkinančius atliekas, ir tokios netvarkingos produkcijos pirkėjai nepageidauja.

Geriausia, kad atliekos būtų sašios. Deja, dirbant po atviru dangumi, tai ne visada įmanoma. O krūvų pridengimas danga – urėdijai papildomos išlaidos.

Biokuro ruošėjų ir pirkėjų darbo ciklo nesuderinamumas irgi nepašalinamas žaliavos biokurui ruošėjams: pirkėjai daugiausia perka tik šildymo sezono metu, o šiltuoju metų laiku susidariusių kirtimo atliekų nepageidauja. Gi miškininkams pavojinga miškuose laikyti didžiules krūvas. Nežinia, kada kas gali užsinorėti pamatyti milžinišką laužą spygliuočių miške...

Galimybės ir viltys

Energijai iš atsinaujinančių šaltinių gaminti galima panaudoti upių tėkmę (hidroenergią), saulės ir vėjo energiją, bet pastarosios reikalauja didelių investicijų. O hidroenergią, mokslininkų teigimu, ekologiniu požiūriu iš atsinaujinančių energijos šaltinių Lietuvoje – mažiausiai patraukli... Mat tam tinkančių sraunių upių turime labai nedaug. O miškų turime.

Kad daugiau biokuro būtų pagaminama iš miško kirtimo atliekų, šie darbai bent iš dalies turėtų būti dotuojami.

Suomijoje už kiekvieną miško kirtimo atliekų kubą, skirtą biokuro gamybai, gaunamos 7 eurų išmokos. Jei taip būtų ir mūsų šalyje, atsirastų didesnė paskata biokuro ruošti daugiau. O tai naudinga visiems: dabartinėmis kainomis 1 KWh energijos pagaminti iš biomasės reikia perpus mažiau lėšų, negu iš dujų. Nors mūsų šalies teisės aktuose, reglamentuojančiuose atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimą, deklaruojami skatinimo tikslai, kol kas tuo skatinimu praktiškai niekam netenka pasinaudoti.

Išskatiniui kurui nepingant, o naftai ir dujoms brangstant, tikėtina, kad ir biokuras įgaus normalią vertę, o jo gamintojams bus pelninga jį ruošti ir net auginti. Perdirbus leistiną kirtimo atliekų dalį į biokurą, kiekvienas, besinaudojantis „centralizuota“ šiluma, tai pajautų savo pinigine: biokuras yra daug pigesnis negu nafta ar dujos. Be to, – tai savas išteklius be importo mokesčio ir nepriklausantis nuo politinio valstybių sutarimo ar nesutarimo.

Ir visapusiškai naudingas. Valstybei. Gamtai. Žmogui.

Tikėtina, kad piktžolėmis styrantys apleisti žemdirbystės plotai sužaliuos drebulaičių plantacijomis, naudingomis ne tik savininko šeimos biudžetui, bet ir blizgia žaluma džiuginančiomis pakeleivio akį.

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ

Kirtimo atliekos pakraunamos į miškavežę

Apžvelgtas 90-mečio kelias

Kartu su profesine diena Kazlų Rūdos mokomoji miškų urėdija rugsėjo 16 d. paminėjo ir savo ištakas – įkūrimo 90-metį, apžvelgė nueitą kelią, esamas aktualijas. Prieš renginį urėdijos darbuotojai aplankė išėjusių Anapilin miškininkų kapus, padėjo gėlių ir uždegė žvakutes. Aplankytas Ažuolų Būdoje, pakelės miške įrengtas trečiojo šalies Prezidento dr. K. Griniaus memorialas.

Su gražia miškų urėdijos veiklos suaktyvinti pasveikinti atvyko LŽŪU rektorius prof. Romualdas Deltuvas, Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas, LMS prezidentas doc. Edmundas Bartkevičius, buvęs urėdijos darbuotojas, dabar LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto narys Justinas Urbanavičius, generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga, Kazlų Rūdos savivaldybės mero pavaduotojas Algimantas Puišys su administracijos direktoriumi Aleksandru Albinu Lenkučiu, Marijampolės RAAD Kazlų Rūdos agentūros darbuotojai, savivaldybės mokyklų, kitų įstaigų ir įmonių vadovai.

Apžvelgdamas miškų urėdijos veiklą, jos ateities planus, miškų urėdas Linas Bužinskas pažymėjo, jog urėdija prižiūri 36,7 tūkst. ha miškų, iš jų 29,4 tūkst. ha – valstybinės reikšmės, apie 54 proc. Kazlų Rūdos savivaldybės teritorijos užima miškai. Įmonės žmoniškųjų išteklių stiprybė – aukšta urėdijoje dirbančių specialistų kvalifikacija bei labai maža kaita. Sunkmečiu ženkliai sumažėjus įmonės pajamoms, teko iki minimumo sumažinti išlaidas, peržiūrėti etatus, darbo krūvius. Vidutinis darbo užmokestis kai kurių kategorijų darbuotojams sumažintas 25-40 proc. Iki 122 darbuotojų sumažėjęs kolektyvas išgyveno tik tarpusavio susiklausymo, specialistų profesinių įgūdžių ir visų dirbančiųjų geranoriškumo, pilietinio sąmoningumo dėka.

„Deja, skaudina ir neramina kai kurių verslo ir politinių grupių noras didinti miško kirtimus, negalvojant apie Lietuvos ateitį“, – pranešime sakė urėdas L. Bužinskas. – „Sąmoningai atvirai ir anoniminiais skundais formuojamas neigiamas valstybinių miškų sistemos įvaizdis, siekiama supriešinti urėdijų darbuotojus tarpusavyje ir su visuomene, privačių miškų savinin-

kais, valdžios institucijomis. Tam panaudojamas ir šalį apėmęs ekonominis sunkmetis. Kalbėdami tik apie kirtimų didinimą, pelningumą ir ekonominę miškų naudą, oponentai neužsimena apie miško, kaip vienos iš svarbiausių ekosistemos sudedamųjų dalių, stabilumą, biologinės įvairovės išsaugojimą, miškų produktyvumo didinimą, jų kokybės ir sveikatingumo gerinimą, dirvonuojančių žemių apželdinimą, aplinkosauginę, rekreacinę, ekologinę vertę visuomenei bei valstybei, apie miško atkūrimą ir apsaugą“.

„Po rugpjūčio 8-osios škvalo didelės urėdijos miškuose dirbusios miško

Urėdijos miškininkus pasveikinti atvyko įvairių institucijų atstovai

Sveikina LŽŪU rektorius prof. R. Deltuvas ir MEF dekanas doc. E. Bartkevičius

Pagerbtas ilgamečio urėdijos vadovo Z. Paltanavičiaus atminimas

ruošos rangovų pajėgos buvo išsiųstos į aplinkines urėdijas padėti likviduoti audros padarinius. Urėdijai dėl to sumažintas miško kirtimo fondas 8 tūkst. m³., bus gauta mažiau pajamų, vėl teks susispausti, kad išgyventume, metus baigtume nenuostolingai. Nepaisant to, 2010 m. urėdija turės sumokėti į valstybės biudžetą apie 3 mln. Lt įvairių mokesčių, tai sudarys apie 30 proc. visų planuojamų gauti pajamų. Todėl oponentų eskaluojamos kalbos, kad miškų urėdijos mažai moka mokesčių į valstybės biudžetą, yra labai neteisingos ir žeidžia sąžiningai dirbančius žmones“, – sakė Kazlų Rūdos miškų urėdas L. Bužinskas.

Nuo 1994 m. miškų urėdija tapo mokomąja, moksliniams tyrimams ir mokymui skirta 720 ha miškų, įveista 136 ha selekcinės sėklininkystės objektų. Baidoma atnaujinti studentų mokymo bazę: bendrabutis, poilsio patalpos, paskaitų klasė. Kokybiškam mokymui užtikrinti urėdija kasmet skiria apie 150 tūkst. Lt. Visuomenės švietimui, informavimui pasitarnauja urėdijos lėšomis išlaikomas, atnaujinamas ir į informacinį centrą reorganizuotas miško muziejus, kurį kasmet aplanko apie 3500 žmonių.

Renginyje prisiminta buvusių urėdijos vadovų Juozapo Zigmanto Paltanavičiaus, Alberto Zdanevičiaus, kitų veteranų veikla urėdijos ir Kazlų Rūdos savivaldybės labui, visuomenei. Savo darbo patirtimi pasidalino buvęs ilgametis miškų urėdas Albertas Zdanevičius.

Renginio svečiai linkėjo miškininkams išlikti vieningiems ir stipriems, atremiant kėsinimosi į valstybinius miškus atakas.

Keliolika urėdijos miškininkų buvo pagerbti LRS Aplinkos apsaugos komiteto pirmininko J. Šimėno, generalinio miškų urėdo B. Sakalausko bei Kazlų Rūdos miškų urėdo L. Bužinsko pasirašytomis padėkomis.

Miškininkus šventiniu koncertu pasveikino Kazlų Rūdos muzikos mokyklos mokytojai ir mokiniai, savivaldybės socialinės paramos centro pučiamųjų orkestras „Parama“.

REDAS RUTKAUSKAS
Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos informacinio centro vadovas

Bendramokslių susitikimas

Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje susitiko Vilniaus miškų technikumui XIV-osios laidos absolventai, prieš 50 metų (1960 m.) baigę miškų technikumą. Tuomet mūsų buvo 52 jauni specialistai, iš kurių vėliau 7 baigė Žemės ūkio akademiją, 4 – kitas aukštąsias mokyklas. Tarp laidos absolventų yra žinomų teisininkų: tai A. Pėstininkas ir V. Baškys, architektų statybininkų – R. Leimontas, L. Balčiūnas. Tačiau daugiausia dirbo girininkais – 32, miškų ūkio inžinieriais, gamybos vadovais – 7, buvo 3 miško įmonių, urėdijų vadovai. Ilgamečiai girininkai E. Bazevičius, V. Civilka, V. Juodelis, B. Kudirka, E. Vilčinskas miškui atidavė po 4 dešimtis gyvenimo metų, o J. Dutkus Siesikų girininkijoje išdirbo 48-erius metus. Tūkstančiai hektarų įveistų ir išpuoselėtų jaunuolynų, daugybė kitų darbų žymi kiekvieno iš jų praleistus miškuose metus. Geraisiais žodžiais Varėnoje prisimenamas ilgametis miško ruošos punkto, komercinės veiklos viršininkas J. Stramkauskas, Šiauliuose – J. Odminys, Ukmergėje – A. Glumbakas.

Ne visiems likimas buvo vienodai palankus. Susirinkusieji tylos minute pagerbė net 22-iejų bendramokslių šviesų atminimą.

Kolegijos lektorius H. Stravinskas supažindino susirinkusiuosius su kolegijos įvairiaspalviu gyvenimu,

mokymo procesu, gausybę projektų, kuriuose dalyvauja studentai ir dėstytojai. Ilgametis miškų technikumui direktorius, buvęs vienos iš susirinkusiųjų moksleivių grupės vadovas B. Paulauskas pasidalijo prisiminimais apie savo gyvenimo kelią, įdomias ano meto gyvenimo istorijas, jaunų specialistų rengimą.

Susitikimo dalyviams buvo pademonstruotos dabartinės auditorijos, kompiuterizuoti kabinetai, biblioteka, skaitykla, o jie patys turėjo galimybę pasėdėti prie šiuolaikiškų mokymosi stalų. Nuoširdžius padėkos žodžius už suteiktas žinias, įskiepytą meilę miškininkystei susirinkusieji išsakė savo dėstytojams: A. Juškai, J. Petkevičiui,

R. Bobenui, S. Karčiauskui, M. Mačkui, J. Gelaževičiui, B. Paulauskui, V. Petraičiui, K. ir V. Ramanauskams, J. Starkui. Su dėkingumu buvo prisiminti to meto technikumui direktoriai Z. Kaplanas, J. Milašius, suteikę ne tik disciplinos, bet ir daug gyvenimiškų pamokų, įskiepiję drausmės, tvarkos supratimą.

Dauguma tų metų absolventų yra užtarnautame poilsyje, bet visus jaudina dabartiniai miškininkų džiaugsmas ir rūpesčiai bei problemos. Prisiminimui apie po 50-ies metų organizuotą susitikimą KMAI kolegijai buvo įteiktas absolvento A. Sriubikio sukurtas medalis su susitikimo dalyvių parašais.

ANDRIUS KULIEŠIS

Mielas skaitytojau,

Miškininkystės žurnalas „MŪSŲ GIRIOS“
išliks patikimu Jūsų patarėju,
informacijos apie valstybinių ir privačių miškų aktualijas skleidėju,
jei pratęsite prenumeratą **2011 metams.**

Tai padaryti galite visuose „Lietuvos pašto“ skyriuose ir paskambinę į redakciją.

Žurnalo indeksas – 5057, su nuolaida – 5058. Prenumeratos kaina mėnesiui (su pristatymu ir PVM): dirbantiems – 11,00 Lt (metams – 132 Lt),
studentams, pensininkams, neįgaliesiems – 7,50 Lt (metams – 90 Lt).

REDAKCIJA

Laistymo įranga:

Laukti lietaus nebūtina!

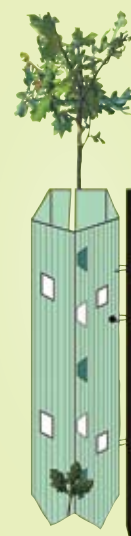
MAIDINA, UAB
P. Lukšio g. 7, LT-08221 Vilnius
Tel. faksas: (8 5) 277 35 44

- lašelinis vamzdis
- kapiliarinė įranga
- diskiniai filtrai
- smėlio filtrai

El. paštas: info@maidina.lt
www.maidina.lt
www.laistymoiranga.lt

MEDELIŲ APSAUGA

UAB „SEGRIS“ oficialus atstovas

Vilkaviškis

Mob. tel.: +370 656 74 003,
+370 670 64 115

El. p. uabsegris@zebra.lt

Latvijas Finieris koncernas

LIKMERĖ

DIDELIAIS KIEKIAIS

superkame beržo rąstus ir fanermedžius

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete: www.likmere.lt
telefonu: +370 340 60054
e-paštu: info@likmere.lt

Nauji leidiniai miško savininkams

Aplinkos ministerijos Miškų departamentas išleido ir nuo spalio pradėjo nemokamai platinti kelis naujus informacinius leidinius privačių miškų savininkams. Leidiniai išleisti valstybės biudžeto specialiosios Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšomis, atlikus viešuosius pirkimus teisės aktų nustatyta tvarka.

Europos Sąjungos parama miško savininkui – bene ilgiausiai lauktas leidinys, kuriame išdėstytos visos pagrindinės miško savininkui prieinamos Europos Sąjungos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą priemonės. Leidinyje kiekvienas gali surasti sau

tinkamą paramos priemonę. Neužmiršti ir būsimieji miško savininkai – apžvelgtos ir paramos priemonės naujų miškų įveisimui. Iš viso detalai aprašyta 10 paramos priemonių. Kiekvienai priemonei pateikta po vieną sėkmingai įgyvendintą ar įgyvendinamą projektą. Tokie sėkmingi projektai yra pavyzdžiai, pagal kuriuos miško savininkas nesunkiai susigaudys, kas konkrečiai remiama pagal pasirinktą priemonę. Leidinyje įvertinti visi iki knygos išleidimo padaryti paramos teikimo taisyklių pakeitimai. Tačiau leidinys nėra teisinis dokumentas, todėl pasirinkus konkrečią paramos priemonę, reikėtų žiūrėti tos priemonės įgyvendinimo taisykles, kurios nurodomos kiekvienos priemonės aprašymo pabaigoje. Knyga gali būti naudinga ir paramos klausimais konsultuojantiems miškininkams ar paramos administravime dalyvaujančių institucijų specialistams.

Taip pat naujai išleistos ir platinamos keturios atmintinės miško savininkui:

Miško savininko pagrindinės teisės ir pareigos – tai nedidelis lankstinukas, kuriame pateiktos Miškų įstatyme ir Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatuose nustatytos svarbiausios privataus miško savininko teisės ir pareigos bei kita svarbi informacija.

Ką turi žinoti miško savininkas, iškirtęs mišką – tai miško atkūrimo atmintinė, kurioje išdėstyta iškirsto miško atkūrimo eiga, pradedant nuo klausimo, kodėl mišką būtina atkurti laiku, ir baigiant atsakymais į klausimus, kada miškas laikomas atkurtu ir ko negalima pamiršti atkūrus mišką. Atmintinėje pateikiamos želdinių ir želinių tankio, tikslinių medžių rūšių pagal augavietes ir miškų grupes lentelės, taip pat nuorodos į susijusius teisės aktus.

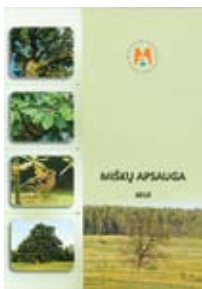

Miško kirtimai – lankstinukas, kuriame pagal naujasias Miško kirtimų taisykles pateikiama glausta informacija miško savininkams, norintiems savo valdoje vykdyti kokius nors medžių kirtimus. Čia apžvelgti pagrindiniai, ugdomieji, sanitariniai ir specialieji miško kirtimai, leidimų kirsti mišką gavimo tvarka, taip pat surašyti laikotarpiai, kuomet miško kirtimai draudžiami ar ribojami.

Miško savininko elementorius – tai antras patikslintas leidimas to paties pavadinimo leidinio, kurį Aplinkos ministerijos Miškų departamentas buvo išleidęs 2006 m. Šiame leidinyje išdėstomos visos pagrindinės su privačių miškų priežiūra, naudojimu, atkūrimu ir apsauga susijusios temos, pradedant

nuo bendrų žinių apie mišką ir baigiant miškų infrastruktūros įrengimo klausimais. Tai nėra teisės aktų ar jų nuostatų rinkinys, o daugiau vadovėlio tipo informacinis – mokomasis leidinys apie mišką ir jo tvarkymą, kuriame glaustai pateikiami ir miškininkystės pagrindai. Svarbiausi pakeitimai lyginant su ankstesniu leidimu – iš esmės atnaujinti miško atkūrimo ir miško kirtimų skyriai.

Miškų apsauga – pagrindinius miškų sanitarinės ir priešgaisrinės apsaugos reikalavimus apžvelgiantis nedidelės apimties lankstinukas, skirtas kiekvienam miško savininkui. Be sanitarinės apsaugos patarimų, čia galima rasti informaciją apie priešgaisrines juostas ir jų įrengimą, taip pat reikalavimus, kaip elgtis miške gaisrams kilti palankiu laikotarpiu.

Visi šie leidiniai yra pateikti regionų aplinkos apsaugos departamentų rajonų agentūrų miškininkams, miškų urėdijoms, miško savininkų asociacijoms ir kitoms institucijoms ar organizacijoms. Šiuos leidinius miško savininkai gali nemokamai gauti Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriuje (A. Juozapavičiaus g. 9, 611 ar 612 kab., Vilnius), arba rasti Aplinkos ministerijos interneto svetainėje <http://www.am.lt> („Miškai“ – „Privačių miškų savininkams“).

NERIJUS KUPSTAITIS

Patarimai tvarkantiems

Rugpjūčio 8-osios vėtra Kaišiadorių, Kauno, Dubravos, Prienų, Trakų, Alytaus, Varėnos, Valkininkų bei Švenčionėlių, Ignalinos miškų urėdijų teritorijose esančiuose privačiuose miškuose išvertė per 600 tūkst. m³ medienos (rugpjūčio 16 d. RAAD-ų duomenys). Norėčiau atkreipti savininkų, tvarkančių pažeistus miškus, dėmesį į kai kuriuos sanitarinės miškų apsaugos ir atkūrimo klausimus, nuo kurių gali priklausyti tolimesnė jūsų miškų būklė.

Praeities pamokos

Turimais duomenimis, Lietuvos miškuose po kiekvienos didesnės audros ar vėtros padidėja liemenų kenkėjų masinio dauginimosi židinių išplitimo rizika. Pvz., 1967 m. spalio 17–18 d. praūžusios vėtros pažeistus miškus, kai 180 tūkst. ha plote buvo išversta ir išlaužta 3,3 mln. m³ medienos, pavyko sutvarkyti tik iki 1971 m. Užtrukusių darbų pasekmė – 1969–1970 m. susidarė dideli žievėgraužio tipografo masinio dauginimosi židiniai. Tokie židiniai atsirado ir po 1982 m. gruodžio 16 d., 1983 m. sausio 18–19 d., 1993 m. sausio 14 d. ir 23 d. vėtrų bei po uragano „Anatolijus“ (1999 m. gruodžio 4 d.). Po 1993 m. sausio 14 ir 23 d. siautusių vėtrų, iki 1995 m. užtrukus vėjavartų likvidavimui, kilo didžiausi Lietuvoje žinomi žievėgraužio tipografo masinio dauginimosi židiniai. Dėl šių kenkėjų pažeidimų 1994–1997 m. teko sanitariniais kirtimais iškirsti 500 tūkst. ha apie 8,7 mln. m³ medienos.

To neatsitiko, kai po 2005 m. uragano „Ervinas“ ir po 2007 m. uragano

„Kirilas“ vėjavartos buvo laiku sutvarkytos. Akivaizdu, kad vėtros pažeistų eglių skubus kirtimas ir pašalinimas iš miško yra pirmas uždavinys, saugant medynus nuo vabzdžių liemenų kenkėjų masinio antplūdžio.

Kenkėjų išplitimo grėsmės

Pažeistuose miškuose palankios sąlygos vėl išplisti kenkėjams. Rugpjūčio vėtros pažeistuose miškuose susidarė daug pušų ir eglių vėjavartų bei vėjalaužų. Ypač didelį pavojų kelia suniokoti eglynai, kuriuose pažeistas eglės greičiausiai apninka liemenų kenkėjai. Esant palankioms sąlygoms, juose gali kilti masiniai šių kenkėjų židiniai. Pa grindinio eglių liemenų kenkėjo žievėgraužio tipografo (*Ips typographus*) veisimuisi tinkamą substratą sudarys nesutvarkytos eglių vėjavartos ir vėjalaužos, patrauktomis šaknimis, vėjo palenktos eglės, taip pat dėl kaitros, užmirkimo ir netikrojo eglinio skydamario (*Physoctermes piceae*) pakenkimų apsilpusios eglės. Normaliomis sąlygomis liemenų kenkėjai įsiveisia tik apsilpusiuose medžiuose, bet labai pagausėjus populiacijai masine ataka jie įveikia ir sveikus medžius. Pirmieji požymiai eglynuose jau pastebėti.

Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus specialistų kasmet atliekamas vabzdžių liemenų kenkėjų monitoringas parodė, kad 2010 m. žievėgraužio tipografo antroji generacija net 3 kartus buvo gausesnė nei 2009 m. Todėl 2011 m. pavasarį žievėgraužio tipografo apniktų eglių

bus žymiai daugiau negu šiemet. Jei iki pavasario paliksime nesutvarkytas žalių eglių vėjavartas, bus dar palankesnės sąlygos šiam kenkėjui plisti.

Pirmiausia reikėtų tvarkyti išverstus eglynus. Jei nėra galimybės sutvarkyti iš karto vėtros pažeidimus visoje valdoje, pirmiausia reikėtų tvarkyti joje esančius eglynus, iškertant ir atskiras ar nedidelėmis grupelėmis išsidėsčiusias eglių vėjavartas ir vėjalaužas. Labai svarbu vėtros padarinius likviduoti sklypuose, kuriuose yra ar anksčiau buvo žievėgraužio tipografo apniktų eglių. Sutvarkius paskiras, grupėmis ar tolygiai medyne išsidėsčiusias eglių vėjavartas ir vėjalaužas, reikia imtis plynų sanitarinių kirtimų, kur miškas išverstas ir išlaužytas ištisai. Plyni sanitariniai kirtimai pirma atliekami iki 1 ha dydžio pažeistuose eglynuose, po to kertami didesni kaip 1 ha plotai.

Kenkėjų plitimo dėsningumai. Kodėl pirmiausia reikia tvarkyti mažesniu intensyvumu vėtros pažeistus eglynus? Todėl, kad esant mažam kiekiui išverstų ir išlaužtų eglių, kenkėjai apninka jas visas ir jose pasidauginę ima plisti į greta esančius medynus. Kai vėjavartų yra labai daug, pradžioje kenkėjai neapninka visų vėtros pažeistų eglių. Dalyje jų pasidauginę, jie apsigyvena likusiose žaliose vėjavartose. Tik nebelikus jiems tinkančių vėtros pažeistų medžių, jie persikelia į aplinkinius miškus. Todėl mažinant vabzdžių liemenų kenkėjų plitimą labai svarbu pirmiausia iš miško pašalinti paskiras eglių vėjavartas ir vėjalaužas, po to – ir koncentruotai išverstas.

Vilkinti vėjavartų tvarkymą nuostolinga

Sutvarkius pažeistus eglynus, reiktų imtis pušų vėjavartų ir vėjalaužų, o po jų tvarkyti lapuočių sudarkytus medynus. Kuo ilgiau miškuose išbūna netvarkoma mediena, tuo labiau ji praranda prekinę vertę: pamėlynuoja, sušunta, džiūdama suskyla, ima pūti, ją apninka vabzdžiai. Dėl to prarandame dalį pajamų, o pažeisto miško atkūrimo išlaidos nesumažėja. Sparčiausiai genda ir praranda vertę laiku neiškirstų pušų ir beržų mediena.

Miško sanitarinės apsaugos taisyklės reikalauja spygliuočių medžių žalias vėjavartas ir vėjalaužas iškirsti ir pašalinti

Eglių vėjavartas pirmiausia gali apnikti vabzdžiai – medienos kenkėjai

Pušinis straubliukas graužia sodinuko žievę

Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus archyvo nuotraukos

vėtros pažeistus miškus

VACLOVO TREPĖNAČIO nuotraukos

Dzūkijoje spalį vykusiamie miškininkų pasitarime aptartos pažeistų miškų atkūrimo problemos

Įveistus pušų želdinius būtina apsaugoti nuo vabzdžių kenkėjų ir žvėrių žalos

iš miško per nustatytą laiką. Orientacinis laikas tai atlikti yra iki 2011 m. balandžio 1 d. Už šių taisyklių nesilaikymą numatytos administracinės baudos.

Pažeistų medynų atkūrimo ir apsaugos aktualijos

Delsti apsodinti kirtavietes netikslin-ga. Po plyno kirtimo pasikeičia miško dirvožemio ekoklimatinės sąlygos, dažnai vyksta kirtavietės suvelnėjimas, užmirkimas. Kuo našesni dirvožemiai, tuo greičiau jie apželia nepageidaujamomis medžių ir krūmų rūšimis, žoline augalija. Sužėlusiose kirtavietėse įveisti želdinius reikia papildomų darbo sąnaudų ir daugiau lėšų: sumedėjusią augaliją šalinti cheminėmis priemonėmis, kirsti krūmus, atžalas. Todėl pigiau iškirstą mišką atkurti tuojau po jo iškirtimo.

Spygliuočių želdinius gali pulti pušiniai straubliukai. Iškirtus didelius suniokotų medynų plotus, spygliuočių kirtavietėse 2011–2012 m. gali išplisti pušiniai straubliukai (*Hylobius* spp.). Šiuos kenkėjus pritraukia šviežiai nupjautų spygliuočių medžių kelmų ir kirtimo atliekų kvapas. Vabalai minta šakelių žieve, o kelmų šaknyse deda kiaušinėlius, kur išsivysto nauja straubliukų karta. Jie graužia biržėse įveistų spygliuočių sodinukų žievę. Miško savininkams iš anksto reikėtų numatyti spygliuočių želdinių apsaugos priemones nuo pušinių straubliukų. Pagrindinės kovos priemonės būtų:

– **straubliukų naikinimas insekticidu** (2011–2012 m. želdant kirtavietes,

spygliuočių sodmenų šaknis reikėtų mirkyti insekticido *Actara 25 WG* 0,2–0,7 proc. koncentracijos tirpale);

– **straubliukų gaudomosios duobelės** (kirtavietėse su biriu dirvožemiu balandį kasamos duobutės (80–100 vnt./ha) pušiniams straubliukams sugaudyti. Duobutės turi būti ne mažesnės kaip 30x30 cm pločio ir 30 cm gylio, sienelės vertikalios. Gegužės – rugpjūčio mėn. kas 7–10 dienų duobutės apžiūrimos: surenkami ir sunaikinami įkirtę straubliukai, paleidžiami nekenksmingi vabzdžiai, pagilina uždurtosios ir palyginamos apgriuvusios sienelės. Duobučių efektyvumas padidėja, jeigu į jas įdedama šviežiai nukirstų pušų plonosios žievės gabalėlių ar žalių šakelių, pamirkytų insekticidų tirpaluose (užnuodytus masalus reikia keisti kas 2–4 savaites, priklausomai nuo insekticido veikimo trukmės). Keičiant masalus reikia išvalyti duobutes bei palyginti jų kraštus);

– **duobutės straubliukams stebėti** (jeigu miškas atkuriamas tuoj pat po iškirtimo, želdiniuose pirmais ir antrais metais galima kasti gaudomasias ir stebėjimo duobutes. Jos kasamos juostomis apie želdinių pakraščius, tarp duobučių turi būti 6–8 m atstumai. Duobelės reikia periodiškai stebėti, o aptikus dalyje jų po 5 ir daugiau pušinių straubliukų, medelius apipurkšti insekticidų tirpalais. Taip želdinius galima apsaugoti iki pušinių straubliukų pirmųjų pažeidimų);

– **kirtaviečių želdymo atidėjimas mažina straubliukų pažeidimų riziką** (pušinių straubliukų daromą žalą galima

žymiai sumažinti, jei spygliuočių kirtavietėse, kuriose nėra suvelnėjimo grėsmės (sausos, nenašios, smėlingos dirvos), miškas bus želdomas praėjus 1–2 metams po iškirtimo – šiuo atveju 2012–2014 m. Tuomet sudžiūvę kelmai ir kirtimo liekanos nebevilios straubliukų, pasodintiems želdiniams jų pakenkimo grėsmė bus labai sumažėjusi).

Galima žvėrių žala želdiniams. Po vėjavartų ir vėjalaužų likvidavimo į didelius ir koncentruotus apželdytų biržių plotus gali migruoti kanopiniai žvėrys. Nuskabydami medelių viršūnes ir ūglius, laupydami kamienų žievę, jie gali sunaikinti ištisus želdinių ir jaunuolynų sklypus. Todėl miško savininkai turėtų numatyti ir apsaugines priemones nuo kanopinių žvėrių: medelių ūglių tepimą repelentais, individualių gaubtų uždėjimą, želdinių plotų aptvėrimą tvoromis, gaubtų ir tvorų priežiūrą bei remontą.

Atspariausi miškai – iš įvairių medžių rūšių. Apsodinę didelius plotus viena medžių rūšimi, galime sukurti sanitariniu požiūriu nestabilius orų ir klimato pokyčiams bei vabzdžiams kenkėjams, grybinėms ligoms neatsparius medynus. Atkuriant vėtrų sudarytų miškų kirtavietes reikėtų jose sodinti įvairių medžių rūšių želdinius bei vėlesniais priežiūros darbais formuoti mišrius medynus.

VIRGILIJUS VASILIAUSKAS

Valstybinės miškų tarnybos
Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas

Vyrų svajonės išsipildė: pasirodė ilgai lauktas STIHL MS 261 pjūklas

Oficiali firmos STIHL atstovė Lietuvoje – Mocevičiaus firma „Ginalas“,
Esperanto g. 26, Kazlų Rūda, tel. (8 343) 96 464, faks. (8 343) 95 383.
www.ginalas.lt

STIHL®

Nr. 1 pasaulyje

B BETA FENCE

Vielos tinklai

miškų, želdinių, žvėrinčių ir ganyklų aptvėrimui

Prekyba

UAB „SEGRIS“ oficialus atstovas

Vilkaviškis, mob. tel.: +370 656 74 003, +370 670 64 115, el. p. uabsegris@zebra.lt

Nauja
Vimek
miško mašinų
kolekcija

Vimek mašinos - geriausi tavo miško draugai

- lengvos ir saugančios miško paklotę
- mažų gabaritų
- itin manevringos
- ekonomiškos
- patvarios ir ilgaamžės
- patikimas servisas ir tiekimas

Oficialus Vimek atstovas Lietuvoje
UAB „MMC Forest“
Plungės g. 43, LT-90313 Rietavas
tel./faks. +370 448 68054
mob. tel. +370 670 24486
www.mmc.lt
www.vimek.se

Meduza 608

Meduza 404 T3

Krimo gabutis 160

Meduza 606TT

Bucambi 608

KMAI kolegijos studentui – pasaulio auksas

Antras kartas nemelavo

Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos III kurso miškininkystės studento Gedimino Stasiūno atkaklumas buvo apvainikuotas didžiausiu pasiekimu jo paties, kolegijos ir šalies istorijoje – laimėtas pasaulio medkirčių čempionato aukso medalis kombinuoto pjaustymo rungtyje tarp jaunių (iki 24-erių metų). Antrą kartą dalyvaudamas pasaulio medkirčių čempionatuose (XXIX-asis čempionatas vyko Zagrebe, Kroatijoje), Gediminas sugebėjo aplenkti 28 dalyvius ir, surinkęs 192 taškus, buvo pirmas vienoje iš penkių čempionato rungčių. Beje, šiais metais vykusiaame šalies medkirčių čempionate šioje rungtyje G. Stasiūnas surinko 201 tašką ir pasiekė neoficialų planetos rekordą.

Kelias į pergalę

Tik įstojęs (2006 m.) į KMAI kolegijos profesinio mokymo skyrių Gediminas aktyviai įsitraukė į medkirčių treniruotes, kurioms tikrai tekdavo skirti nemažai laiko. Todėl netrukus pasirodė ir pirmieji rezultatai: 2007 m. šalies čempionate užimta 6-ta, o 2008 m. – 2-ta

vieta. 2009 m. dar dosnesni – Gediminas tapo Europos šakų genėjimo čempionu ir trečios vietos laimėtoju tikslaus pjaustymo rungtyje tarp studentų, taip pat laimėjo 1-ą vietą tarp jaunių Estijos atviraime čempionate bei buvo pirmas grandinės keitimo rungtyje Latvijos čempionate. Šių metų pasiekimai irgi puikūs – IX-ame Lietuvos atviraime medkirčių čempionate iškovotos pirmos vietos tarp jaunių ir tarp profesionalų absoliučioje įskaitoje. Reikia pastebėti, kad Gediminas varžosi ne tik su medkirčiais dėl geresnės vietos ar aukštesnės prabos medaliai, bet ir lenktyniauja su broliu Mindaugu: kuris gi daugiau iškovo medalių ar kitų trofėjų. Brolis domisi graikų – romėnų imtynėmis ir turi sukaupęs nemažą medalių kolekciją.

Gediminas nepamiršta ir svarbiausio tikslo – sėkmingai baigti KMAI kolegijos miškų ūkio specialybės studijas. Čia jam puikiai sekasi – praėjusių metų pažymių vidurkis buvo 9,09, o nuo šių metų rugsėjo už gerą mokymąsi jam skirta prof. Antano Rukuižos vardinė stipendija.

Gediminas Stasiūnas apdovanotas čempionato aukso medaliu ir diplomu

Profesionalų varžybos

Lietuvos medkirčių rinktinė: Romas Balčiūnas iš Kupiškio miškų urėdijos, Gintaras Karpavičius (Prienų), Povilas Penkaitis (Vilkaviškio) ir Gediminas Stasiūnas su kolegijos dėstytojais Arūnu Jurkoniu ir Nerijum Marcinkevičium į Kroatiją išvyko pakilios nuotaikos – pasiruošimas šiam čempionatui vyko gana sklandžiai. Po gegužę Rumšiškėse vykusio Lietuvos medkirčių čempionato dar dalyvauta Estijoje ir Austrijoje „Husqvarnos“ organizuotose treniruočių stovyklose, Latvijos ir Bal-

Lietuvos komanda

G. Stasiūnas kombinuoto pjautymo rungtyje

tarusijos čempionatuose. Ir visa tai tik vienintelio rėmėjo UAB „Husqvarna Lietuva“ dėka – vien tik startinis mokes tis pasaulio čempionate kainavo 3500 eurų, o dar kelionė, draudimas....

Čempionate, kuris vyko Zagrebo pakraštyje puikiai įrengtame Jaruno poil sio ir pramogų parke, dalyvavo 31 koman da, o Lietuvos rinktinė bendroje įskaitoje (jaunių surinkti taškai neįskaitomi), su rinkusi 4389 taškus ir aplenkusi Čekiją, Lenkiją, Japoniją, Ukrainą ir kt. šalis, užėmė 20-tą vietą. Pirmi buvo austrai, antri – italai, tretį – estai. Individualioje įskaitoje tarp profesionalų aukso medalį laimėjo estas Andres Olesk, sidabro –

prancūzas Jean Michel Petitqueux, bron zos – austras Benjamin Greber.

Geriausiai Lietuvos rinktinėje pasiro dė Romas Balčiūnas, startavęs su gran dininiu pjūklų „Husqvarna 576XP“ – 33 vieta. Beje, Romo šakų genėjimo rungtyje sugaištas laikas (tik 18,45 s) būtų jam garantavęs antrą vietą pasaulyje šioje rungtyje, jei ne dvi paliktos šiek tiek ilgesnės nei 5 mm šakos, kurios ir „uždirbo“ 40 baudos taškų bei nubloškė į 22-ą vietą. Beje, šakų genėjimo rungtyje iš 122 dalyvių (93 profesionalai ir 29 jaunieji) tik penkiems pavyko išvengti klaidų. Manau, kad tai dvi die nas be perstojo pliaupusio lietaus pa-

dariniai – stiebai su įkaltomis šakomis „išpurto“, susikraipė.

P. Penkaitis („Husqvarna 372XP“) bendroje įskaitoje liko 60-as, o G. Kar pavičius („Husqvarna 576XP“), šakų genėjimo rungtyje gavęs 120 baudos taškų, užėmė 66-ą vietą.

Jaunimas lenkia „senius“

Jaunieji varžėsi tik individualioje įs kaitoje. Čia aukštais rezultatais visus stebino norvegas Ole Harald Kveseth. Jis po penkių rungtių surinko 1655 taškus ir ne tik 25 taškais pralenkė šių metų pasaulio čempioną estą, bet ir 6-iais pagerino ankstesnį planetos rekordą. Antras buvo vokiečių Florian Huster, trečias – šveicaras Lerh Orlando, o G. Stasiūnas liko šeštas (prieš 2-ėjus metus Vokietijoje buvo devintas).

Norvegijos jaunasis medkirtys visus nustebino jau pirmoje rungtyje – gran dinę jis pakeitė per 8,36 s ir rekordą, kuris laikėsi nuo 2006 m. Estijoje vy kusio čempionato, pagerino net 2,09 s. Reikia pažymėti, kad šios rungties lai ką gerino dar 6 dalyviai.

Trisdešimtas pasaulio medkirčių čempionatas 2012 m. vyks Baltarusijoje.

ARŪNAS JURKONIS
KMAI kolegijos lektorius,
komandos techninis vadovas

Čempionate nestigo ir lietaus

„Šakų miškas“

Žodis skaitytojui

Spėkite, gerbiamieji, tris kartus, kuris informacijos šaltinis – trijų šimtų metų senumo pasaka ar šviežutėliai moksliniai tyrimai – XXI amžiuje yra patikimesnis. Manote, kad įžeidžiau Jus užduodamas tokį kvailą klausimą? Galvojate, kad čia ir atsakinėti nėra į ką?

Neskubėkite spręsti! Aš gi ne veltui leidau spėti tris kartus.

Vis tiek nesuprantate, apie ką čia sapalioju?

Kalbu apie prancūzų rašytoją Šarlį Pero, prieš tris šimtus metų parašiusį „išsamų traktatą“ apie vilką, geriau žinomą, kaip pasaka apie Raudonkepuraite, apie Lietuvos mokslininkų atliktus mūsų krašto vilkų genetinius tyrimus ir apie vasaros pabaigoje išsiritusią žurnalistinę antį: gelbėkitės – Lietuvos giriose bastosi arkliai didumo vilkų ir šunų mišrūnai (kažin kodėl, rašant šį sakinį, prisiminiau vieną šaltojo karo laikų amerikonių senatorių, kuris garsiai rėkdamas „gelbėkitės – rusai eina“ iššoko per dangoraižio langą).

Štai taip, ponai. Ko gero, teisingas yra trečias atsakymo variantas: patikimi yra abu šaltiniai – ir pasaka, ir moksliniai tyrimai. Būtina tik viena sąlyga: iš to galima sukurti sensaciją ir įtikti Airijoje pabo grindis plaunančio arba Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų girdyklų (kodėl kalbininkai iki šiol nesugalvojo gražaus, lietuviško, bendrinio šių įstaigų pavadinimo?) prieigas kiaurą parą šlifuojančio piliečio skoniui.

Mieli „Mūsų girių“ skaitytojai, turite unikalią progą patys atsakyti į šio rašinėlio pradžioje užduotą klausimą. Perskaitykite vilkų genetinių tyrimų autorių straipsnį (tik neišsigąskite, kaip tai atsitiko kai kuriems žurnalistams, jo pradžios – tie terminai juk iš mokyklos laikų turėtų būti žinomi), o po to savo bibliotekoje arba artimiausiame knygyne susiraskite Šarlio Pero „Raudonkepuraite“. Beje, galite prie jos dar pridėti pasakas apie tris paršelius terorizavusį arba uodegą eketėje bežvejojant prišalusį kvailą vilką ir legendą apie vilkolakį. Pradžiai užteks.

Malonaus skaitymo.

P.S. Tik nepagalvokite, kad aš nemėgstu pasakų ir legendų.

EUGENIJUS TIJUŠAS

Vilkai – mutantai: mitas sugriautas

Šuo (*Canis lupus familiaris*) yra vilko (*Canis lupus*) porūšis. Šio pirmojo prijaunkinto naminio gyvūno istorija siekia ne mažiau 20 000 metų. Apie vilko ir šuns artimą giminystę byloja jų genomo tyrimai: mitochondrinės DNR (mtDNR) skirtumai siekia tik 0,47 proc. (Björnefeldt ir kt., 2006). Dėl vis mažėjančių miškų plotų ir didėjančios jų fragmentacijos Europoje mažėjo ir vilkų. Didelis populiacijos fragmentiškumas galėjo sukelti vilkų genetinės įvairovės sumažėjimą. Dar viena grėsmė tapo ir neišvengiama vilkų ir šunų kaimynystė dėl mažėjančių tinkančių gyventi plotų, taip pat valkataujančios šunys. Todėl kelis pastaruosius dešimtmečius Europoje vykdomi vilkų genetiniai tyrimai – nustatomi haplotipai, įvertinami populiaciniai rodikliai, tiriama hibridizacija.

Norint įsitikinti, ar Lietuvos vilkų populiacija yra genetiškai artima gretimų šalių vilkams, bei patikrinti jau seniai sklendančius, tačiau nė karto neįrodytus gandus apie miškuose gyvenančius vilko ir šuns hibridus, šio straipsnio autorė atliko 2009–2010 m. medžioklės sezono metu sumedžiotų vilkų genetikos tyrimus. Tyrimai atlikti Švedijoje Grimso tyrimų stotyje (Švedijos žemės ūkio mokslų universitetas), kartu su dr. Mikael Åkesson. Švedai yra atlikę daug panašių tyrimų, laboratorija gerai žinoma mokslo pasaulyje, todėl iš karto apsidraudėme nuo galimų kaltinimų neprofesionalumu.

Vilkų haplotipų nustatymui paprastai sekvenuojamas trumpas, iki 350 bazių porų (bp), mtDNR segmentas. Ištyrus 27 vilkų genetinius mėginius, buvo nustatyti 4 haplotipai – W1, W3, W5 ir W10 (simboliai panaudoti pagal Pilot ir kt., 2010), kurie yra žinomi ir paplitę įvairiose Europos ir Azijos šalyse. Dar vienas haplotipas buvo identiškas šuns haplotipui. Vienas iš galimų paaiškinimų yra įvykusi hibridizacija tarp šuns patelės ir vilko patino (mtDNR yra perduodama per motinos liniją), tačiau mtDNR tyrimai neleidžia nustatyti, kurioje kartoje įvyko kryžminimasis. Paskirų hibridizacijos atvejų nustatyta ir kitose šalyse: Norvegijoje, Latvijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje, Italijoje, Vakarų Rusijoje (Randi ir kt. 2000, Randi & Lucchini 2002, Vilà ir kt. 1997, 2003). Tačiau būtina pažymėti, kad hibridizacija tarp vilkų ir šunų nėra dažnas reiškinys. Skirtumai, susiję su elgsena, fiziologija, sumažina tiek paties kryžminimosi, tiek jauniklių išgyvenimo bei integravimosi į vilkų šeimas galimybes (Vilà, Wayne 1999). Mūsų tyrimų metu vilko genome buvo nustatytas dratharų veislės šuns haplotipas. Mažai tikėtina, kad tokio šuns patelė galėtų sėkmingai išauginti jauniklius laisvėje. Vienas iš galimų variantų būtų, kad kryžminimasis įvyko nelaisvėje (Lietuvoje yra žinomi atvejai, kai žmonės išaugina ir laiko vilkus), jaunikliai buvo paauginti ir vėliau paleisti. Gauti rezultatai nustebino ir tuo, kad šuns haplotipas skyrėsi tik 1 bp nuo Lenkijos mokslininkų vykdytų tyrimų metu nustatyto vilko haplotipo W2, kuris buvo registruotas Lenkijoje, Latvijoje, Baltarusijoje, Rusijoje ir Lietuvoje. Deja, konkreti mūsų šalies vieta nenurodoma, pagal pateiktus žemėlapius – tai šiaurinė dalis. Mūsų tyrimo metu visiems šiaurinės Lietuvos dalies vilkams buvo būdingas šuns haplotipas, o nurodytas haplotipas W2 visai nebuvo registruotas. Gauti rezultatai gali būti paaiškinti ir įvykusia mutacija, dėl kurios nustatytas haplotipas tapo identiškas šuns haplotipui. Reikia pažymėti, kad mūsų gauti rezultatai yra preliminarūs, neleidžiantys daryti galutinių vienareikšmiškų išvadų.

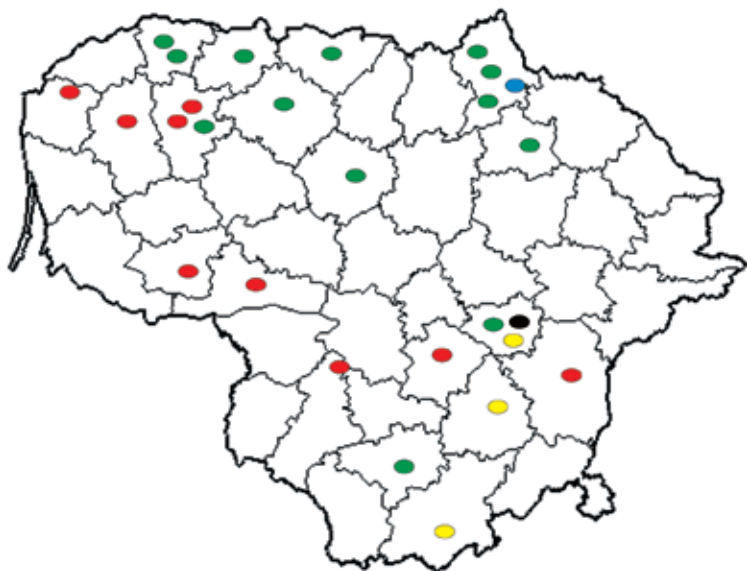

Paviešinus rezultatus, žiniasklaidoje pasirodė informacija, kurioje buvo aiškinama apie hibridus, mutantus ir išsigimusius vilkus. Skaitant pasirodžiusias publikacijas galėjo susidaryti klaidingas įspūdis, kad Lietuvoje gyvena veršio dydžio žvėrys, nieko nebijantys, pjaunantys kiemuose naminius gyvulius ir keliantys grėsmę net žmonėms. Tačiau nėra mokslinių publikacijų, kuriose būtų pateikiami įrodymai, kad hibridiniai gyvūnai yra agresyvesni ar mažiau bailūs žmonių atžvilgiu (žinoma, jei šie gyvūnai nebuvo auginami nelaisvėje). Daugiausia žalos Lietuvoje patiriama vasaros pabaigoje, kai vilkų jaunikliai yra mokomi medžioti, o pamiškėje besiganantis veršelis ar avis, be abejonės, yra tinkamas objektas medžioklės pamokoms.

Tyrimo rezultatai uždavė daug klausimų ir inspiravo tęsti tyrimus. Pirma, buvo pasirinktas ilgesnis mtDNR fragmentas (~600 bp), kurį susekvenavus buvo nustatyta, kad mūsų pirminis šuns haplotipas skyrėsi tiek nuo šuns (2 bp), tiek ir nuo vilko haplotipo (1 bp). Genų banke nėra identiško atitikmens, tačiau šis haplotipas yra artimiausias vilko haplotipui W2. Tolesniuose tyrimuose numatome atlikti filogenetinę analizę, norint įvertinti ryšius ir išaiškinti galimas sąsajas tarp itin artimų vilkų ir šunų haplotipų. Antra, bendradarbiaujant su Švedijos mokslininkais, kur vilkų tyrimams skiriama ypač daug dėmesio, o genetiniai tyrimai būtini vykdant šių plėšrūnų populiacijos valdymą, buvo nuspręsta atlikti ne tik mtDNR, bet ir pradėti mikrosatelitų tyrimus. Jie atlie-

kami su branduoline DNR, todėl gautama informacija yra susijusi tiek su tėvine, tiek su motinine linija, leidžia įvertinti įvairius populiacinius rodiklius bei hibridizacijos buvimą. Šiuo metu medžiaga yra analizuojama, tačiau preliminarūs rezultatai rodo, kad tirti individai tikrai nėra pirmos kartos hibridai. Mes negalime tiksliai atsakyti į klausimą, kiek seniai įvyko vilko ir šuns kryžminimasis.

Išanalizavus turimus duomenis, bus galima tiksliau įvertinti Lietuvos vilkų populiacijos būklę, tačiau tyrimus būtina tęsti, reikia surinkti daugiau medžiagos. Vertingos informacijos suteiktų medžiaga, surinkta ne tik Lietuvoje, bet ir kaimyninėse šalyse. Tai leistų atlikti išsamią vilkų populiacijų analizę, išaiškintų galimus skirtumus ir bendras ypatybes.

1 pav. Vilkų haplotipų paplitimas Lietuvoje
(W1 – raudona, W3 – geltona, W5 – mėlyna, W10 – juoda, galimai šuniui giminingas haplotipas – žalia spalva)

Kitas visuomenei, ūkininkams, mokslininkams, gamtos saugininkams ir vilkų gynėjams labai rūpimas klausimas – kada gi vilkai Lietuvoje išnyks. Jungtinės nevyriausybės vilkų apsaugos tarybos (pompastiškas pavadinimas, nieko sau jungtinė trijų žmonių taryba) teigimu, tai turėjo atsitikti jau 2005–2006 m. Deja, kaip tik nuo tų metų Lietuvoje vėl pradėjo didėti vilkų padaroma žala. Ypač ji skauda kaimo gyventojams dabar, ekonominių sunkumų metu. Medžiotojų duomenimis, vilkų skaičius Lietuvoje jau artėja prie 800. Ko gero, medžiotojai suklydo, būtent dėl metodinių priežasčių. Labai didelius miškų plotus užimančios vilkų grupės neišvengiamai suskaičiuojamos keliuose būreliuose, o gal net ir po kelis kartus. Teisingiau apskaitą atlieka miškininkai – vienu metu visose girininkijose, pakartojant po trijų dienų. 2010 m. dėl gilaus sniego apskaita buvo atlikta vėliau, kovo pabaigoje, o dalis vilkų galėjo likti nepastebėti ir nesuskaičiuoti.

Išanalizavus 2010 m. miškininkų atliktos vilkų apskaitos rezultatus nustatyta, kad vilkų populiacija Lietuvoje tebe- gausėja. Minimalus vilkų skaičius 2010 m. kovą buvo 270 individų, o paplitimas apėmė 111 girininkijų (26,9 proc. visų girininkijų skaičiaus) ir tris valstybinius rezervatus. Taigi, iki medžioklės minimalus vilkų populiacijos dydis buvo 307 individai. Daugiausia vilkų 2010 m. apskaitos metu užregistruota tradiciškai didele vilkų gausa pasižyminčiuose Švenčionių (34) ir Varėnos (27) rajonuose. Po 10 ir daugiau vilkų apskaityta Jurbarko, Kretingos, Šakių, Šiaulių, Tauragės, Trakų rajonuose. Padaugėjo atvejų, kai registruojamos didesnės vilkų grupės. Vilkų nebuvo užregistruota Ignalinos, Kėdainių, Prienų, Skuodo ir Zarasų rajonuose. Pažymėtina, kad šis skaičius yra minimalus populiacijos įvertis, t.y., vilkų mažiau nebuvo, o daugiau būti tikrai galėjo.

Ką reiškia tokia vilkų gausos kaita? O būtent tai, kad iki šiol taikyti medžioklės apribojimai yra pernelyg dideli ir nestabilizuoja ekologiškai optimalaus vilkų populiacijos dydžio. Dėl per didelio vilkų skaičiaus Lietuvoje 2009–2010 m. padidėjo jų daroma žala gyvulių augintojams, ir tai sukėlė neigiamą visuomenės reakciją. Ypač didelį visuomenės pa-

sipiktinimą sukėlė 2010 m. rudenį šiaurinėje Lietuvos dalyje pjaunami šunys. Tiesa, šunų pjovimas nėra kažkas ypatingo – Estijoje irgi buvo panašių problemų, kurios baigėsi tik sumedžiojus šunimis misti įpratusius vilkus.

Visiškai pritariame (tiksliau – jau kelinti metai tą siūlome) vilkų sumedžiojimo kvotos padidinimui iki 50–60 individų. Tokio masto populiacijos valdymas, laikantis dabartinių terminų ir limitų kontrolės užtikrinimo, letalios kontrolės būdu tęstinas tol, kol populiacijos dydis pasieks ekologiškai optimalų, t.y., apie 200 individų. Maksimali vilkų medžioklei skirtina kvota – 15 proc. žiemos metu medžiotojų atliktos apskaitos metu įvertinto populiacijos dydžio, arba 25 proc. minimalaus populiacijos įverčio. Vilkų sumedžiojimo kvotą sumažinti būtina, kai minimalus vilkų populiacijos įvertis mažesnis negu 150 individų, o visiškai uždrausti vilkų medžioklę, jei populiacija priartėja prie minimalaus gyvybingumą užtikrinančio skaičiaus (100 individų).

Visuomenės nuomonės vilkų atžvilgiu sušvelninimui tuose rajonuose, kur vilkai vasarą ir rudenį daro didžiausią žalą gyvulių augintojams, siūloma reguliuoti vilkų populiaciją ne sezono metu. Dar kartą pabrėžiame – tai nėra kova prieš „mutantus“, „išsigimėlius“ ar „hibridus“, o tik legalus, daugumoje šalių taikomas populiacijos gausos reguliavimo būdas.

Mokslininkai mano, kad būtina ir toliau tęsti miškininkų atliekamas vilkų apskaitas pagal pėdsakus sniege, duodančias patikimus duomenis apie minimalų vilkų skaičių Lietuvoje ir jų teritorinį pasiskirstymą ir suderinamas su kaimyninėje Latvijoje atliekamomis apskaitomis. Nė viena mokslinė institucija neturi tiek pajėgumų, kad apskaitą atliktų visoje Lietuvos teritorijoje vienu metu.

Naudodamiesi proga, dėkojame Lietuvos miškininkams už šį darbą. Taip pat esame dėkingi medžiotojams, pateikusiems medžiagą genetiniams tyrimams, ir tikimės bendradarbiavimo ateityje.

Dr. LAIMA BALTRŪNAITĖ
Dr. (HP) LINAS BALČIAUSKAS
Gamtos tyrimų centras

Afrika, Rusija, Kanada, Aliaska, Grenlandija, N. Zelandija, Pietų Amerika...

Antano Truskauskio PĮ FELIS
Medžioklė visame pasaulyje

Populiariausios medžioklės:

- sibirinis ožys Kirgizijoje;
- medžioklė Pietų Afrikoje;
- medžioklė Namibijoje;
- juodoji meška Kanadoje;
- didysis Afrikos Penketas (buivolas, leopardas, liūtas, dramblys, raganosis);
- Dagestano turas Kaukaze;
- medžioklė Aliaskoje;
- maralas ir sibirinis ožys Altajuje;
- rudoji meška Sachaline;
- briedžiai gigantai Čukotkoje;
- mėlynasis avinas Kinijoje.

Tel.: (+370 5) 2330009, 2337780
Faks. (+370 5) 2130200
Mob. tel. (+370 698) 89 240
El. paštas: felis@takas.lt

www.hunting-world.com

- Naktinio matymo adapteris optiniam taikikliui
- Galimybė stebėti visiškose tamsoje
- Jūsų optinio taikiklio parametrų išlaikymas stebint naktį

NAUJIENAI
D126PRO

NAUJIENAI
D128 – optimaliausias sprendimas!

Naktinio matymo monokuliaras
EOP'o karta 1+ (D125) 2+/3+ (D126), 2+/3+ (D126PRO, D128)
Galimybė stebėti visiškose tamsoje
integruotas IR spindulių apšvietėjas
galimybė instaliuoti papildomą gamyklinį lazerinį apšvietėją (matomumas visiškose tamsoje iki 300-400 m)
Gali funkcionuoti su dienių optiniu taikikliu, vaizdo kamera kaip naktinio matymo adapteris

Naktinio matymo žiūronas D 212 PRO
EOP'o karta super 1+
integruotas IR spindulių apšvietėjas
galimybė instaliuoti papildomą gamyklinį lazerinį apšvietėją (matomumas visiškose tamsoje iki 500 m)
priartinimas, kartais 5x

Naktinio matymo žiūronas D 203 B
- EOP'o karta super 2+
- Instaliuotas optoelektroninis keitiklis, aukščiausias jautrumas 2+ klasei
- Integruotas IR spindulių apšvietėjas
- Galimybė instaliuoti gamyklinį lazerinį apšvietėją.
Matomumas visiškose tamsoje iki 800 m
- Priartinimas, kartais: 5,4x

Garantija 12 mėnesių

Palydėjome paukščius

miškas ir visuomenė

Ruduo paukščiams – kelionių metas. Tik saugiose vietose jie susitelkia į tūkstantinius būrius. Sunku būtų įsivaizduoti didžiuosius Dzūkijos ežerus be saugiai besimaitinančių, nardančių ir triukšmaujančių paukščių būrių. Tik čia gali juos tokius ramius stebėti. Todėl Veisiejų vidurinės mokyklos JMB būrelio nariai, gavę kvietimą į paukščių palydėtuves, labai susidomėję nuvyko į Metelių regioninį parką.

Mus lydėjo Veisiejų regioninio parko darbuotoja Irma Maciulevičienė ir lankytojų centro administratorė Elena Amšejienė.

Jaunieji miško bičiuliai apsilankė „Gamtos mokyklėlėje“, kur E. Amšejienė supažindino su išskrendančių paukščių rūšimis. Vėliau gavę žiūronus ekskursijos dalyviai stebėjo paukščius „iš arčiau“. Oras buvo rudeniškai puikus ir palankus skaičiuoti išskrendančius paukščius.

Bekeliaudami aplink Dzūkijos jūra pramintą reto grožio Dusios ežerą aplankėme ir jotvingių supiltą Prelomciškių piliakalnį, vakarinės ežero pakrantės kalvas, stebuklais garsėjančią Kryžių vietovę. Nepamiršome pasigrožėti ir gulbių lopšiu pramintu Metelių ežeru.

Suskaičiavę paukščius, apžiūrėję apylinkes, sugrįžome į Metelių regioninį parką. Mokiniai dalyvavo viktorinoje, žaidė tinklinį ir kitus žaidimus. Išsidalinę laimėtus prizus, laimingi grįžome namo.

LINA ČAKIENĖ

Veisiejų vidurinės mokyklos JMBB vadovė

Pasodintas policijos ažuolynas Plokščiuose

Šakių rajono policijos komisariato darbuotojai sumanė spalio 2-ąją Policijos arba dar vadinamą Angelų sargų dieną šiemet pažymėti netradiciškai – pasodinti rajone ažuolyną.

Šakių urėdijos miškininkai prie kelio Šakiai – Plokščiai parinko 0,6 ha sklypą, parūpino šiuos metus simboliuojančių 2010 ažuolų sodinukų. Į rugsėjo 28 d. surengtą ažuolų sodinimo akciją Plokščių girininkijos teritorijoje atvyko apie 70 sodintojų iš Šakių rajono policijos komisariato, apylinkės teismo, prokuratūros, savivaldybės, priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos, Valstybės sienos apsaugos

Akcijos iniciatoriai džiaugėsi sodintojų gausa

tarnybos Pagėgių rinktinės, Marijampolės RAAD Šakių rajono aplinkos agentūros, miškų urėdijos. Tokia talkininkų gausa džiaugėsi akcijos iniciatoriai – Šakių rajono policijos komisariato viršininkas M. Skruibis, jo pavaduotojas S. Balaišis.

Šakių miškų urėdijos miškininkai pamokė talkininkus, kaip sodinti medelius, kiekvienam iš 2010 pasodintų ažuoliukų uždėjo specialų apsauginį tinklą. Policijos ir kiti pareigūnai tikisi, kad bendromis pajėgomis pasodintas ažuolynas simbolizuos bendradarbiavimo tvirtumą.

MG inf.

Ažuolyno sodintojų entuziazmą išbandė rudens liūtys

Lyg stadionas bėgikui

Orientavimosi sporto entuziastams miškas – tai lyg stadionas bėgikui. Šiais metais Europos miškininkų orientavimosi sporto čempionato stadionu visą savaitę rugpjūčio viduryje buvo Danijos vakarinėje pakrantėje augantys plantaciniai miškai.

Varžybų metu plevė savo net 16-os valstybių vėliavos, o miško trasose rungėsi per 300 įvairaus amžiaus sportininkų. Mūsų 17-os dalyvių komanda tradicijų nelaužė ir šiais metais: per tris varžybų dienas (sprintas miesto parko takeliais, asmeninės bei komandinės estafetės varžybos miške) laimėjome daugiau nei 20 įvairių spalvų medalių (detalesnius rezultatus galima rasti www.efol2010.dk). Organizatoriai varžyboms parinko unikalią vietovę. Pajūrio kopų ruožas priminė Negyvasias Juodkrantės kopas, o miškas – tai sunkiai

įžengiami paprastosios ir kalninės pušies želdiniai, kartais su ažuoliukų keružių pomiškiu.

Poilsio diena buvo skirta pažintinėms ekskursijoms. Galėjome susipažinti su rekreaciniais objektais, Danijos žemyninės dalies pajūrio miškininkyste.

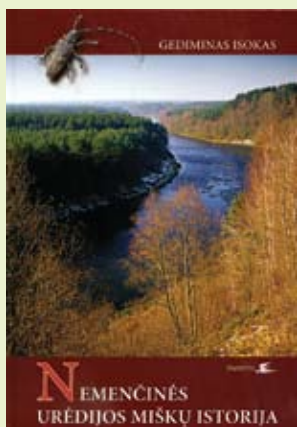
Kitų metų Europos miškininkų orientavimosi sporto čempionatas vyks Norvegijoje, Lilehameryje. Tikimės gausaus būrio miškininkų, ginsiančių Lietuvos garbę. Na, o 2012-tų metų čempionato organizavimo teisės deleguotos Lietuvai. Tad organizatorių laukia nemenkas iššūkis. Varžybų centrą jau parinkome: Druskininkus. Tikiuosi, kad svečius sutiksime taip, jog jie ir vėl norės sugrįžti.

Dėkojame Lietuvos miškininkų sąjungai, kuri sumokėjo komandos dalyvavimo čempionate mokestį.

AUDRIUS SMILGIUS

Nauji leidiniai

„Išminties“ leidykla rugsėjį išleido miškininko ir rašytojo Gedimino Isoko parengtą knygą **„Nemenčinės miškų istorija“**. Joje aprėpiamas X tūkst. pr. Kr. – 2009 m. laikotarpis. Dabartinėje urėdijos teritorijoje augantys miškai skirtingais geologiniais periodais keitėsi: klimatui vėsant, vyravo eglynai; šiltėjant ir sausėjant, plito kilnieji lapuočiai (ąžuolai, skroblai). Vienu metu liepos sudarė apie 70 proc. visų medynų. Tačiau VI a. pušynai užėmė apie 50 proc., beržynai –

apie 23 proc., eglynai – apie 14 proc., lazdynai – 7 proc., liepos, guobos, ąžuolai, uosiai – 5 proc., alksniai – apie 1 proc. medynų. Dabar Nemenčinės urėdijos miškuose beveik nebeliko guobų, o ąžuolynai ir uosynai pagal plotą užima po 1 proc.

Bratoniškės vietovėje archeologai ištyrė paleolito (X – IX tūkst. pr. Kr.) stovyklavietę, kurioje buvo apsistoję pirmieji tų vietovių gyventojai. Nemenčinės miškų urėdijos dabartinės teritorijos ar netoli jos ribų yra Bernatonių, Dubingių, Lavoriškių, Nemenčinės, Rokantiškių ir kiti piliakalniai. Ant Nemenčinės piliakalnio XII – XIV a. stovėjo medinė, o ant Rokantiškių – XIII a. Alšėnų kunigaikščių statyta mūrinė pilis. Miškuose ir kitur rasta VI – XII a. pilkapių. Prie piliakalnių ėmė kurtis sodybos. Buvo kertami miškai, plėtojama žemdirbystė. Atsirado Pabradės, Bezdonių, Arvydų, Nemenčinės ir kiti dvarai su jiems priklausančiais miškais.

1415 m. Bezdonių miške medžiojo Lenkijos karalius Vladislovas Jogaila, o 1387 m. LDK didysis kunigaikštis Vytautas Nemenčinėje pastatė medinę bažnyčią. Plėtėsi Dubingiai, pirmą kartą paminėti 1334 m., Pabradė, 1338 m. minima Nemenčinė. Zalavo kaime 1867 m. gimė Lenkijos prezidentas Juzefas Pilsudskis.

1897 m. Rusijos caras pasirašė įsaką, kuriuo girininkams liepiama prie ežerų, upių gyventojų poilsiui atrėžti dešimtinės dydžio (1,092 ha) sklypus. Juos liepiama apželdinti, statyti namus fasadu į kelią, o kelius tiesti valstybės lėšomis.

XIX a. Nemenčinės girininkijai priklausė apie 49 tūkst. ha, 1897 m. Pabradės girininkijai – apie 11 tūkst. ha miškų. 1870 m. Miškų departamentas aplinkraščiu įpareigojo girininkus apkasti grioviais valstybinius miškus.

1920–1939 m. Nemenčinės urėdijos miškus administravo Lenkijos miškininkai. Veikė Nemenčinės ir Pabradės vyresniosios girininkijos. 1938–1939 m. Nemenčinės vyr. girininkijai priklausė Kregždės, Nemenčinės ir Paberžės, o Pabradės vyr. girininkijai – Bitėnų, Karkažiškių, Mikališkių ir Žaliosios girininkijos. Lenkų miškininkai buvo uniformuoti ir ginkluoti.

Nemenčinės miškų urėdijos plotas 1940 m. buvo 10688,8 ha, Pabradės – 11078,3 ha.

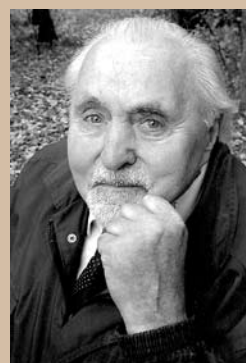
Knygoje išvardinti miškų urėdai, įmonės direktoriai nuo 1939 m. iki 2009 m., pateiktos girininkijos ir jų raštinių vietovės. Šios žinios pravers, nustatant girininkijų ribas.

Plačiai aprašytas 1944–1990 m. laikotarpis. Miškų tuo metu buvo kertama nemažai, bet jie atželdyti: 1966 m. – 310,9 ha, 1970 m. – 320 ha. Gerai prižiūrėti miško želdiniai išaugo į medynus. Dabar Nemenčinės miškų urėdija administruoja 61448 ha miškų, iš kurių 28178 užima medynai. Išsaugoti gražūs žmonių lankomi miškai. Pvz., pušynų (22484,7 ha) vid. amžius – 71-eri metai, ąžuolynų (137,9 ha) – 118 metų. Pušynų pagal užimamą plotą yra 80 proc., pagal tūrį – 83 proc.

Knygoje pateikiama žvėrių kaita, gyventojų amatai, kiti įdomūs dalykai, todėl ją verta paskaityti ne tik miškininkams.

MG inf.

Vytautas Kazakevičius (1925 10 01 – 2010 10 02)

Pasvalio miškų ūkio buvusiam ilgamečiam vadovui, nusipelnusiam miškininkui Vytautui Kazakevičiui šių metų spalio 1-ąją sukako 85-eri. Tačiau sunkios ligos patalė gulinčiam miškininkui lemtis nebeleido pasidžiaugti garbinga sukaktimi. Spalio 2-ąją jo netekome.

Vytautas Kazakevičius gimė 1925 m. spalio pirmąją Kupiškio rajono Naivių kaime. Mokėsi Čivonių pradinėje, Radviliškio vakarinėje mokyklose, vėliau – darbininkų jaunimo mokykloje prie Vilniaus universiteto. 1954 m., būdamas ypač kruopštus ir stropus, su pagyrimu baigė LŽŪA Miškų ūkio fakultetą. Jaunas miškų ūkio specialistas paskiriamas Pasvalio girininkijos girininku. Gabiam ir reikiam specialistui 1959 m. patikėta vadovauti Pasvalio miškų ūkiui, kurio direktoriumi V. Kazakevičius dirbo iki 1985 m. Jo rūpesčio, profesinių žinių ir sugebėjimų dėka Pasvalio miškuose buvo įgyvendinami originalūs biologiniai miškų formavimo ir tūrio puoselėjimo sprendimai, lizdiniais atvejimais kirtimais formuojami ąžuolynai, įveista 4600 ha miškų, nutiesta 74 km miško kelių, pastatyta 11 eiguvų, 6 girininkijos, įkurta miškų ūkio gyvenvietė.

Vytautas Kazakevičius buvo energingas, principingas miškų puoselėtojas, kūrybingas įstaigos vadovas, psichologas, išugdęs miškininkų komandą tarnauti miškui.

Bene svarbiausias Jo asmenybės bruožas ir gyvenimo principas buvo niekada nesieti asmeninių, materialinių interesų su tiesioginio darbo veikla. To griežtai reikalavo ir iš pavaldinių. Bet šie mylėjo ir gerbė savo vadovą: jis buvo dėmesingas, atidus bendradarbiams, mokėjo išklausyti ir užjausti, nestokojo idėjų, patarimų.

Jo ir bendraminčių iniciatyva pradėtas sodinti Atgimimo parkas, žinomas kaip Kryžių slėnis, kuris tapo pasvaliečių susibūrimo vieta. Praplėstas ir miesto parkas į kapinių pusę.

Atkūrus šalies nepriklausomybę, Vytautas Kazakevičius buvo išrinktas Pasvalio miesto tarybos deputatu. Jis – „Medinčių“ klubo įkūrėjas ir narys, vadovavo rajono gamtosaugos, medžioklės ir žūklės organizacijoms, spaudoje paskelbė apie 100 straipsnių. Išėjęs į pensiją, jis nesiliovė domėtis naujovėmis miškų srityje, nuolat skaitė miškininkystės leidinius.

Anapilin išėjusiųjų prisiminimas ir gerumas nemiršta. Vytauto Kazakevičiaus šviesus paveikslas – įžvalgus žvilgsnis, vidinė energija, spinduliuojanti žmonėms ir gamtai, išliks ilgam Jį pažinojusiųjų atmintyje.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną Birutę, dukrą Saulę, sūnų Vytautą.

Biržų miškų urėdijos kolektyvas
Miškininkas Juozas Bagdonas

Mirus Vytautui Kazakevičiui dėl skaudžios netekties reiškiamo nuoširdžią užuojautą velionio žmonai Birutei, sūnui Vytautui, dukrai Saulėi ir kitiems artimiesiems.

Pasvalio miškininkų bendruomenė

Medžio metai.

Spalis

*Aš paklosiu tau lovą iš gelstančių lapų
Po kerota pušim, ant minkštų samanų...
Gal suprasi tada, tyliai vėjas ką šnabžda,
Ko paklydome girioj be dievo – abu...*

*Aš paklosiu tau lovą iš rudens lapų,
Jų beržai tiek pribarstė – kaip gulgubės pūkų...
Gal suprasi dabar, gal po tūkstančio metų,
Ne ant lapų gulėjai – ant mano svajų...*

*Paklausyk, ar girdi, kaip gegutė kukuoja,
Pasislėpusi spaly tarp mūsų minčių...
Švelnūs saulės zuikučiai tave pabučiuoja,
Sukas pušys, dangus ir alyvos kartu...*

*Ir žydės tos alyvos visą spalį ankstyvą –
Tos pakvaišusios gėlės iš mano rudens...
Gal suprasi tada, kodėl girioj paklydom,
Šalta gruodžio naktis į duris kai pabels...*

PROSTA SPORINNI

Sveikiname gimusius spalį

Su 30-uju gimtadieniu

Lapkričio **1** d. šią sukaktį pažyminti Ukmergės miškų urėdijos Krikštėnų girininkijos eigulė ASTA STRAZDIENĖ, **12** d. – Alytaus RAAD Alytaus rajono agentūros vyresnįjį specialistą MARTYNĄ ZIENIŲ, **15** d. – Valstybinės miškų tarnybos Miškų informacijos ir kadastro skyriaus vyresnįjį inžinierių STASĮ REKAŠIŲ, **29** d. – Ukmergės miškų urėdijos Kernavės girininkijos girininko pavaduotoją GIEDRIŲ POVILAITĮ.

Su 40-uju gimtadieniu

Lapkričio **5** d. šią sukaktį pažyminti Mažeikių miškų urėdijos medelyno darbininkę JOLANTĄ POCIŪTĘ, **9** d. – Veisiejų miškų urėdijos sargą ŽYDRŪNĄ KAMERŪNĄ, **13** d. – Kuršėnų miškų urėdijos Tryškių girininkijos girininko pavaduotoją OVIDIJŲ JANUŠAUSKĄ, Ignalinos miškų urėdijos traktorininką NIKOLAJŲ DUBINOVICIŲ, **19** d. – Ukmergės miškų urėdijos Čiobiškio girininkijos miško darbininką ALGIMANTĄ LUČIŪNĄ, **29** d. – Trakų miškų urėdijos Jagelonių girininkijos eigulį-jėgerį GINTĄ RULEVIČIŲ, Dubravos EMM urėdijos medkirtės operatorių VITALIJŲ DRŪLIĄ, **30** d. – Pakruojo miškų urėdijos tekintoją DAINIŲ KONTAUTĄ.

Spalio **10** d. šią sukaktį pažymėjusį Varenos miškų urėdijos miško ruošos ir darbų saugos inžinierių RIČARDĄ TAMULEVIČIŲ.

Su 50-uju gimtadieniu

Lapkričio **5** d. šią sukaktį pažyminti Trakų miškų urėdijos medienvežio vairuotoją VLADISLAV STAMBROVSKIJ, **15** d. – Trakų miškų urėdijos Rūdiškių girininkijos eigulį ALGĮ BUCKŲ, Valkininkų miškų urėdijos sargą STASĮ BALIONĮ, **17** d. – Vilniaus miškų urėdijos Panerių girininkijos girininką PETRĄ KUTULSKĄ, **28** d. – Anykščių miškų urėdijos vyriausiąjį miškininką KĘSTUTĮ BILBOKĄ, Mažeikių miškų urėdijos Kruopių girininkijos girininkę STEFANIJĄ JUREVIČIENĘ, Rokiškio miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio elektriką VIRGILIJŲ ARMINĄ, Kuršėnų miškų urėdijos valytoją ZITĄ BAČKAUSKIENĘ, **30** d. – Anykščių miškų urėdijos Mickūnų girininkijos girininko pavaduotoją MILDĄ NIAURAITĘ.

Su 60-uju gimtadieniu

Lapkričio **3** d. šią sukaktį pažyminti Jurbarko miškų urėdijos urėdą FAUSTĄ BAKĮ, **7** d. – Mažeikių miškų urėdijos N. Akme-

nės girininkijos girininko pavaduotoją ALGIMANTĄ RUPEIKĄ, Jurbarko rajono savivaldybės administracijos direktorių, miškininką JONĄ BUČINSKĄ, **12** d. – Varenos miškų urėdijos Matuizų girininkijos girininko pavaduotoją JADVYGĄ SLAVINSKIENĘ, **13** d. – Kretingos miškų urėdijos Vaineikių girininkijos girininką SKIRMUNTĄ MAŠTARĄ, **18** d. – Alytaus miškų urėdijos medelyno darbininkę ALDONĄ ŠČEPONAVIČIENĘ, **20** d. – Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direktijos Kraštotvarkos skyriaus vedėjo pavaduotoją, miškininką JONĄ KLIMAVIČIŲ, **26** d. – Valstybinio miškotvarkos instituto GIS ir kartografijos skyriaus duomenų banko operatorę ALDONĄ ŠLAJIENĘ, **28** d. – Nemenčinės miškų urėdijos prekybos vadybininką ALGIRDĄ KVIETKAUSKĄ, Šiaulių miškų urėdijos medienvežio vairuotoją VACLOVĄ RALĮ, **29** d. – Kaišiadorių miškų urėdijos Pravieniškių girininkijos girininką ALGĮ KRIVĄ.

Su 70-uju gimtadieniu

Lapkričio **1** d. šią sukaktį pažyminti Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos docentą ALGIRDĄ ANTANAVIČIŲ, **5** d. – buvusį ilgametį Druskininkų miškų urėdijos darbuotoją VYTAUTĄ MELĮ, **6** d. – buvusį ilgametį Telšių miškų urėdijos Šateikių girininkijos girininką LIUDVIKĄ ARLAUSKĄ, **17** d. – buvusį ilgametį Marijampolės miškų urėdijos Vilkaviškio girininkijos girininką ROMANĄ ASCILĄ.

Lapkričio **17** d. sukaks **75**-eri buvusiam ilgamečiam Ignalinos miškų urėdijos Tverčiaus girininkijos girininkui ANTANUI ALGIRDUI VITĖNUI, **25** d. – buvusiam ilgamečiam Radviliškio miškų urėdijos Legečių girininkijos eiguliui PETRUI PETRĖČIUI.

Su 80-uju gimtadieniu

Lapkričio **24** d. šią sukaktį pažyminti buvusį Šiaulių miškų urėdijos vadovą, nusielpnįusį šalies miškininką STASĮ STONĮ, **25** d. – buvusį ilgametį Lietuvos miškų instituto vyresnįjį mokslo darbuotoją dr. VYTAUTĄ ONIŪNĄ.

Spalio **24** d. pažymėjusį **95**-erių metų sukaktį buvusį ilgametį Vilniaus, vėliau – Kauno miškų technikumą dėstytoją VINČĄ TAMULĮ.

JURATĖS REČIŪNIENĖS nuotrauka

Rimantas Nalivaika

Spalio spalvos

PAŽABOK LAUKINĘ GAMTĄ™

Medžiai suformuoja įspūdingus ir puošnius kraštovaizdžio siluetus. Tačiau pasitaiko atvejų, kai gamta tampa nevaldoma, gamtos stichijos sukelia nepataisomą žalą ir sudarko jūsų puoseletą aplinką. Tvarkydami žaliuosius plotus ir prižiūradami medžius pasitelkite Husqvarna aplinkos priežiūros techniką. Platus gaminių asortimentas suteiks galimybę dirbti išvien su gamta. Susilieik su gamta ir kurk grožį aplink save.

Sukurta profesionalams. Skirta tau. www.husqvarna.lt

Copyright © 2010 Husqvarna AB (publ). All rights reserved.

Husqvarna